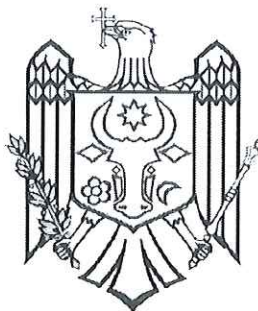

REPUBLICA MOLDOVA
Curtea de Apel Bălți

MD-3100, mun. Bălți,
str. Ștefan cel Mare 54,
tel.: +373(231)22053/20392
fax: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web page: instante.justice.md

РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА
Апелляционная Палата
Бэлць
MD- 3100, мун. Бэлць,
ул.Штефан чел Маре,54
тел.: +373(231) 22053/20392
факс: +373(231)23143
e-mail: cab@justice.md
web page: instante.justice.md

28.01.22 nr. 1997

102-210/21

on 8

✓ Curtea Constituțională a Republicii Moldova
mun. Chișinău str. Lăpușneanu 28

Curtea de Apel Bălți, vă expediază **Sesizarea de bază** privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art.70 alin.(7) pct.3 din CPP (*în original*), înaintată de **petiționara Donos Elena**.

Suplimentul sesizării înregistrat la Curtea Constituțională cu nr.289g din 30.12.2021.

Anexă:

- 1) Sesizarea de bază privind excepția de neconstituționalitate prezentată în conformitate cu art.135 alin.(1) lit.a) și g) din Constituție.

Judecătorul
Curții de Apel Bălți

Scutelnic Gheorghe

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

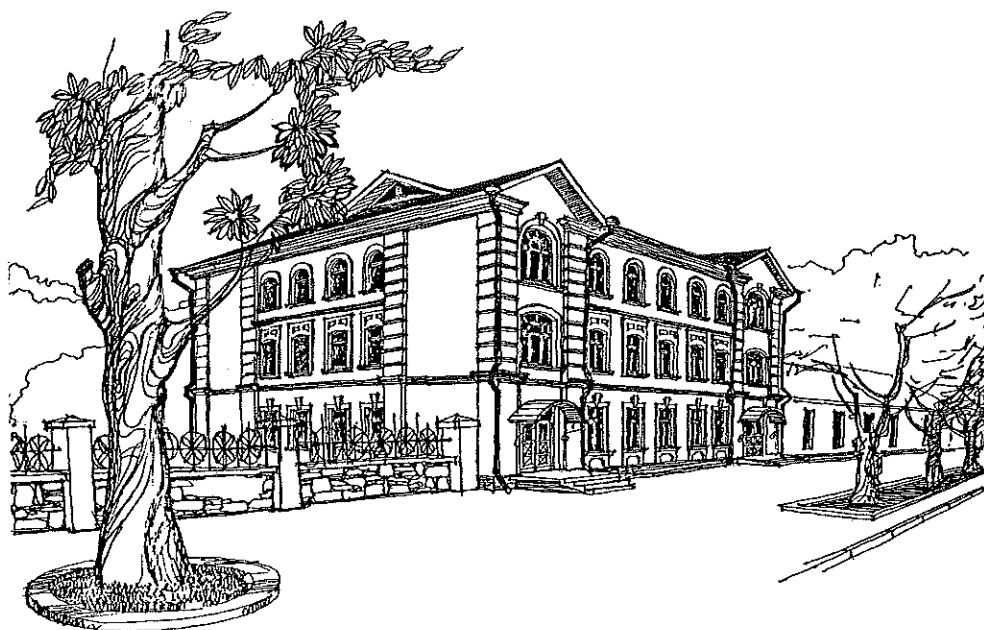

SESIZARE

*privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție*

Autorii sesizării: Donos Elena

Chișinău 2021

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28,
Chișinău MD 2004,
Republica Moldova

SESIZARE

*privind excepția de neconstituționalitate
prezentată în conformitate cu art. 135 alin.(1) lit.a) și lit.g) din Constituție*

A. Autorii excepției de neconstituționalitate

1. Nume: **Donos**

2. Prenume: **Elena**

A.2. Instanța de judecată

1. Denumirea instanței de judecată/sediu: Curtea de Apel Bălți

2. Judecător/complet de judecată: Judecător Gheorghe Scutelnic

3. Adresa instanței de judecată: Str. Ștefan cel Mare 54, or. Bălți

4. Telefonul și e-mail-ul instanței de judecată: 0-231-20-392; cab@justice.md;

B. Informații pertinente despre cazul dedus judecății instanței de drept comun

1. Judecătoria Bălți sediul Fălești examinând în ordinea art.313 CPP, plîngerea adresată de mine împotriva ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale adoptată în cadrul procesului penal nr.20212200159, a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate a art.70 alin.(7)pct.3) din Codul de procedură penală.
2. Drept motiv pentru refuz de a sesiza Curtea Constituțională instanța a reținut că nu se va expune asupra temeiniciei ordonanței de refuz, această atribuție fiind a instanței de fond care va judeca cauza. Prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP în opinia judecătorului de instrucție sunt aplicabile în instanța de fond care va judeca fapta sesizată(*a se vedea contextul încheierii, copia se anexează*).
3. Ulterior, prin încheierea judecătorului de instrucție din 28.10.2021 ordonanța de refuz în pornirea urmăririi penale adoptată în cadrul procesului penal nr.20212200159, a fost anulată. Procesul penal nr.20212200159 a fost remis la o nouă examinare fiindcă s-a stabilit mai multe încălcări ale drepturilor omului ceia ce constituie viciu fundamental(*a se vedea copia încheierii*).
4. Încheierea judecătorului de instrucție prin care s-a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate a art.70 alin.(7)pct.3) CPP, dar și încheierea adoptată asupra fondului plîngerii în temeiul art.313 CPP a fost contestată cu recurs așa cum prevede art.313 alin.(6) CPP și art.437 alin.(1) pct.3') -4) CPP.
5. În cadrul judecării recursului a fost ridicată excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7)pct.3) CPP din următoarele considerente:

Procesul penal nr.20212200159, printre altele are ca obiect cercetarea unei fapte de depășire a atribuțiilor de serviciu comise de avocat, faptă prevăzută de art.328 Cod penal(*Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu*).

Potrivit Hotărîrii Plenului CSJ nr. 7 din 15.05.2017 „Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”, Curtea Supremă de Justiție în pct.2 a statuat: „În procesul cercetării judecătorești, instanța trebuie să stabilească caracterul și cercul atribuțiilor de serviciu ale inculpatului, circumstanțele obiective, care evidențiază faptele persoanei publice, respectiv, persoanei cu funcție de demnitate publică, în raport cu atribuțiile de serviciu, scopul și/sau motivele conduitei acestora”.

Prin urmare, pînă a interveni cercetarea judecătorească a cauzei, avînd în vedere prevederile art.325 alin.(1) CPP, potrivit căreia: „Judecarea cauzei în primă instanță se efectuează numai în privința persoanei puse sub învinuire și numai în limitele învinuirii formulate în rechizitoriu”, atunci este cert că stabilirea caracterului și cercul atribuțiilor de serviciu ale bănuțului/învinuțului, care evidențiază faptele persoanei publice în raport cu atribuțiile de serviciu a acesteia, atunci toate aceste activități constituie acțiuni procesuale ale Organului de Urmărire Penală care urmează a fi incluse în rechizitoriu ca act de sesizare a instanței.

În cazul din speță, în baza căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate, potrivit procesului penal a fost sesizată o infracțiune de depășire a atribuțiilor de serviciu(*art.328 Cod penal*), comisă de avocatul Vasile Țîbîrnă fiind sesizat faptul că avocatul și-i depășit atribuțiile a falsificat două mandate al biroului de avocați și și-a preluat abuziv calitatea de apărător în procesul penal.

Fapta criminală sesizată și comisă de avocat a fost și este reglementată de art.70 alin.(7)pct.3) CPP.

Iar potrivit **pct.3.1** al Hotărîrii Plenului CSJ nr.7 din 15.05.2017,[...] *În corespundere cu alin. (2) art. 123 CP, sunt „persoane autorizate sau investite de stat să îndeplinească activități de interes public”: auditorul; **avocatul** [...].*

Prin urmare, este evident că la cercetarea infracțiunii sesizate OUP va aplica prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP, pentru a stabili semnele infracțiunii, în deosebi obiectul material și latura subiectivă. Fiindcă prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP a reglementat conduita avocatului ce constituie obiect de cercetare prin procesul penal nr.20212200159.

În cazul când Organul de Urmărire Penală în prezntul proces, va stabili cercul atribuțiilor de serviciu și conduita avocatului raportîndule la prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP care sînt căzute în desuetudine și evident neconstituționale, atunci se va încălca dreptul la un proces echitabil. Fiindcă avocatul care a acționat în perioada anilor 2011-2012 și a emis **mandat al birorului de avocați** așa cum prevede art.70 alin.(7)pct.3) CPP, a acționat ilegal, iar ilegalitatea sa fiind susținută chear de legea contestată.

Cu alte cuvinte prevederile **art.70 alin.(7)pct.3) CPP** sînt aplicabile în nr.20212200159 la etapa urmării penale.

Prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP ca lege din care derivă latura subiectivă a infracțiunii sesizate și comise de avocat, ar putea fi supuse controlului de constituționalitate în cadrul judecării cauzei în fond cu privire la inculparea avocatului. Totuși în acest sens actul de acuzație s-ar construi pe o lege care a dat naștere conduitei avocatului **care era și este neconstituțională.**

Iar fiindcă nu toate cauzele penale pot fi trimise în instanța de judecată, avînd în vedere circumstanțele prevăzute de lege care exclud procesul penal(art.275 CPP), atunci judecătorul de instrucție asigură pe calea controlului judecătoresc al procedurii prejudiciare, ca procesul penal în faza inițială să se desfășoare pe lege fără incertitudine de constituționalitate, sesizînd în acest sens Curtea Constituțională.

La cazul din speță, potrivit conținutului ordonanței de clasare a procesului penal **nr.20212200159**, Procurorul a stabilit că subiectul infracțiunilor sesizate a decedat. Fără nici un dubiu, acest dosar nu ajunge în judecată. Atunci fiindcă dosarul nu va ajunge în judecată, iar procurorul nu este subiect de sesizare a Curții Constituționale, la urmărirea penală în dosarul **nr.20212200159**, se va aplica art.70 alin.(7)pct.3) CPP care la data de 05.07.2011-13.01.2012, era căzut în desuetudine și era neconstituțional, și se va încălca dreptul la un proces echitabil, urmărirea penală nu va fi efectivă, adevărul nu va fi ilucidat circumstanțe inadmisibile într-un stat de drept.

În acest sens judecătorul de instrucție care a anulat ordonanța de clasare și a expediat procesul penal **nr.20212200159**, la o nouă examinare fără a soluționa excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7)pct.3) CPP, a pus într-o situație defavorabilă atît OUP cît și partea în proces care a suportat consecințe din urma acțiunilor avocatului care a acționat infracțional reeșind din reglementarea legii contestate.

Pentru claritate se va rede circumstanțele procesului penal nr.20212200159

1 epizod:

Potrivit procesului penal nr.20212200159, Vasile Țibîrnă deținînd licența de avocat nr.723 din 07.11.2002, depășindu-și în mod vădit drepturile și atribuțiile acordate prin lege, urmărind scopul de primire a unei remunerații ce nu i se cuvine, a confecționat ilegal la data de 05 iulie 2011 un mandat de avocat pe un formular tipizat de strictă evidență cu nr.0075793, care este un document oficial, introducînd date false în acest formular de mandat de avocat.

În continuare, Vasile Țibîrnă în calitatea sa de avocat, acționînd ilegal, folosinduse de reglementările procesual penale prevăzute de art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care reglementează: **„Pentru confirmarea calității și imputernicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței: 3) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă imputernicirile”,** a prezentat acest mandat de

avocat confecționat ilegal procurorului în Procuratura r. Sîngerei C.Șușu care în acel moment instrumenta un dosar penal împotriva lui Donos Tudor(*soțul meu*), susținînd fals că este avocat din oficiu atribuindu-și samovolnic calitatea de apărător în procesul penal.

Vasile Țibîrnă nu a fost desemnat de Oficiul Teritorial al CNAJGS și nici nu a fost contractat de Donos Tudor, inducînd în eroare procurorul și potențialul beneficiar de asistență juridică garantată de stat.

Prin astfel de acțiuni Vasile Țibîrnă a uzurpat calitatea de apărător în procesul penal, prin care acțiuni intenționat a violat dreptul la un proces echitabil a lui Donos Tudor într-un proces penal, cauzîndu-i daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de Constituție, obținînd ilegal acces la date cu caracter personal ale lui Donos Tudor.

2 epizod:

Tot Vasile Țibîrnă, deținînd licența de avocat nr.723 din 07.11.2002, urmărind aceleași scopuri ilegale, la data de 13 ianuarie 2012, confecționează ilegal un **mandat al birorului de avocați** pe formular de tip vechi, exclus din circuit încă din 2010, și care este un document oficial și folosindu-se de reglementările procesual penale prevăzute de art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care reglementează: „**Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței: 3) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile**”, a prezentat acest mandat de avocat confecționat ilegal procurorului în Procuratura r. Sîngerei C.Șușu care în acel moment instrumenta dosarul penal împotriva lui Donos Tudor(*soțul meu*), susținînd fals că este avocat din oficiu, atribuindu-și samovolnic calitatea de apărător în procesul penal, inducînd în eroare procurorul și potențialul beneficiar de asistență juridică garantată de stat.

Prin astfel de acțiuni Vasile Țibîrnă a uzurpat calitatea de apărător în procesul penal, prin care acțiuni intenționat a violat dreptul la un proces echitabil a lui Donos Tudor într-un proces penal, cauzîndu-i daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor ocrotite de Constituție.

Infrațiunile comise de Vasile Țibîrnă asupra lui Donos Tudor care este soțul meu, au fost sesizate Procuraturii Sîngerei prin plîngere de către mine, fiind reclamate faptele ce cad sub incidența infrațiunilor prevăzute de art.327 Cod penal(*abuzul de serviciu*); art.328 Cod penal(*excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu*), art.332 Cod penal(*falsul în acte publice*); art. 361 Cod Penal(*confecționarea documentelor oficial false*).

Potrivit art.263 alin.(6) CPP, *Plîngerea poate fi făcută și de către unul dintre soți pentru celălalt soț sau de către copilul major pentru părinți. Victima poate să declare că nu însușește o asemenea plîngere.*

La data de 04 iunie 2021, Procurorul în Procuratura Sîngerei Marian Ramîșcan a dispus neîntemeiat refuz în pornirea urmăririi penale, clasînd procesul penal.

Organul de urmărire penală a efectuat o investigație insuficientă pe marginea faptelor sesizate, nu a evidențiat pe deplin circumstanțele cazului, nefiind stabilită componența infrațiunilor sesizate caracterizate prin semnele infrațiunii: obiectul material al infrațiunii, latura obiectivă și latura subiectivă.

Activitatea organului de urmărire penală în cadrul procesului penal nr.20212200159 este contrară scopului procesului penal, or potrivit art.1 alin.(2) CPP „*Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni*”. Or prin lcrarea efectuată de procuror în cadrul procesului penal nr.20212200159, Donos Tudor nu a fost satisfăcut echitabil în urma abuzurilor comise de avocatul Vasile Țibîrnă.

Ordonanța de refuz din 04 iunie 2021, adoptată de Procurorul în Procuratura Sîngerei Marian Ramîșcan în cadrul procesului penal nr.20212200159, a fost contestată în ordinea art.299' CPP Procurorului ierarhic superior, fiind invocate motivele că investigația procesuală a fost una superficială, nu a fost audiat martorul care posibil a favorizat infrațiunile sesizate, OUP nu s-a expus asupra semnelor infrațiunilor

sesizate(obiect,subiect,latura obiectivă, latuara subiectivă), ba mai mult că obiectul material(*produsul infracțiunii de fals de acte*) este caracterizat prin documentul numit - **mandat al biroului de avocați**, - document prevăzut de art.70 alin.(7)pct.3) CPP, articol care este căzut în desuetudine, iar formularul acestui document fals este afectat de caducitate. Latura subiectivă a infracțiunii de fals a fost realizată prin prezentarea **mandatului biroului de avocați** procurorului, activitate ce derivă din art.70 alin.(7)pct.3) CPP. Cu alte cuvinte, semnele infracțiunii de fals în acte și depășire a atribuțiilor de serviciu, sînt reglementate de art.70 alin.(7)pct.3) CPP.

La data de 09.07.2021, Procurorul ierarhic superior, examinînd plîngerea adresată în ordinea art.299¹ CPP, a dispus respingerea ei, preluînd datele din ordonanța contestată, menținînd-o ca fiind legală.

Procedura în fața judecătorului de instrucție

Potrivit art.263 alin.(6) CPP, ***Plîngerea poate fi făcută și de către unul dintre soți pentru celălalt soț sau de către copilul major pentru părinți. Victima poate să declare că nu însușește o asemenea plîngere.***

Prin urmare, eu fiind soția lui Donos Tudor, dispun de dreptul legal de a face plîngere OUP prin care să sesizez acțiunile ilegale ale lui Vasile Țîbîrnă ce i-au cauzat daune în proporții considerabile drepturilor lui Donos Tudor.

Potrivit art.274 alin.(6) CPP, ***Ordonanța de a refuza începerea urmăririi penale poate fi atacată, prin plîngere, în instanța judecătorească, în condițiile art.313.***

Potrivit art.313 alin.(1)și(2) CPP, eu dispun de dreptul de a contesta ordonața de refuz în pornirea urmăririi penale adoptate pe marginea sesizării mele.

În acest sens condițiile legale de acces în fața judecătorului de instrucție sînt întrunite pe deplin, fiind respectate și termenile prevăzute de lege.

Temeiul plîngerii adresate în ordinea art.313 CPP, asupra căreia judecătorul de instrucție urma să se expună.

Judecătorul de instrucție a fost sesizat asupra faptului ilegalității ordonanței de refuz, prin care s-a dispus clasarea procesului penal nr.20212200159, prin care s-a îngădit dreptul de acces la justiție împotriva acțiunilor ilegale ale avocatului care au violat drepturile lui Donos Tudor(*soțul meu*). Sesizarea cu privire la infracțiune a fost examinată superficial.

Judecata și hotărîrea primei instanțe.

Prin încheierea Judecătoriei Bălți sediul Fălești din 28 octombrie 2021, s-a dispus admiterea plîngerii lui Donos Elena depusă în ordinea art.313 CPP, fiind anulată ordonanța din 04 iunie 2021 de clasare a procesului penal nr.20212200159 emisă de procurorul în procuratura r. Sîngerei M.Ramîșcan, fiind anulată și ordonanța din 09 iulie 2021 emisă cu titlu ierarhic în baza art. **299²** CPP de către Procurorul șef al Procuraturii Sîngerei Ion Roșca.

Tot odată în cadrul aceluiaș dosar pendinte Judecătorului de instrucție s-a respins cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a art.70 alin.(7)pct.3) CPP/

Pentru a decide astfel, instanța a reținut următoarele în pct.6 – 17 din încheierea contestată cu recurs, citez:

6. *Analizând conținutul plîngerilor, explicațiile date de participantul la proces în ședință de judecată, în coraport cu conținutul ordonanțelor contestate, actele din dosarul plîngerii nr.10-26/21 și din dosarul procesului penal nr. 20212200159, ținînd cont de normele de drept material și procedural incidente, instanța conchide că plîngerea urmează a fi admisă, din următoarele considerente:*

7. Potrivit art. 41, alin. (6³) Cod de procedură penală, judecătorul de instrucție asigură controlul judecătoresc în cursul urmăririi penale prin examinarea contestațiilor depuse asupra acțiunilor procurorului ierarhic superior. Potrivit art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, judecătorul de instrucție, considerînd plîngerea întemeiată, adoptă o încheiere prin care obligă procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților omului sau ale persoanei juridice și, după caz, declară nulitatea actului sau acțiunii procesuale atacate...

8. În ședința de judecată s-a constatat că, la 06 mai 2021, Donos Elena a depus plîngere în Procuratura Anticorupție, solicitînd investigarea pretinselor infracțiuni comise de avocatul Vasile Țibîrnă la data de 05 iulie 2011 și 13 ianuarie 2012. În plîngerea dată, Donos Elena a invocat că, pretinsa infracțiune comisă la 05 iulie 2011 a constat în faptul că, Vasile Țibîrnă și-a depășit în mod vădit drepturile, obligațiile și atribuțiile prevăzute de lege, nefiind împuternicit prin contract de Donos Tudor și nefiind desemnat de OT Bălți al CNAJGS, a confecționat un mandat de avocat fictiv care este un document oficial și la prezentat în Procuratura Sîngerei, preluîndu-și ilegal, în mod arbitrar dreptul de reprezentare în fața procurorului din Procuratura Sîngerei a bănuțului-învinutului Donos Tudor, uzurpînd astfel calitatea de apărător în procesul penal. Astfel începînd cu data de 05 iulie 2011, fiind apărător fictiv a lui Donos Tudor, a comis tentativă de extorcare de bani de la Donos Tudor în scopul și favoarea sa, susținînd convingător că în schimbul primirii remunerației ce-ar transmite-o Donos Tudor, ar putea să acorde o apărare ce l-ar elibera pe Donos Tudor de răspunderea penală. Pretinsa infracțiune comisă la 13 ianuarie 2012 a constat în faptul că, Vasile Țibîrnă și-a depășit în mod vădit drepturile și atribuțiile prevăzute de lege, și a confecționat un alt mandat de avocat care este un document oficial și a introdus date false precum că este din oficiu, și și-a preluat în mod arbitrar dreptul de reprezentare în fața procurorului din Procuratura Sîngerei a bănuțului-învinutului Donos Tudor, uzurpînd astfel calitatea de apărător în procesul penal. Scopul ilegal al lui Vasile Țibîrnă a fost același, mai întîi să capete încrederea lui Donos Tudor, să-i demonstreze că e apărătorul lui, apoi în calitatea de apărător să extorcheze bani mulți sub pretextul ca să-l determine pe procuror să claseze dosarul (Dosarul procesului penal nr. 20212200159 f. d. 14-21).

9. La 04 iunie 2021, prin ordonanța emisă de către procurorul în procuratura raionului Sîngerei Marian Ramașcan, s-a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal, pe motivul lipsei faptului de infracțiune (Dosarul procesului penal nr. 20212200159 f. d. 49).

10. Nefiind de acord cu soluția adoptată, la 22 iunie 2021 Donos Elena, a contestat ordonanța cu privire la refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului pena, emisă la 04 iunie 2021 de procurorul în procuratura raionului Sîngerei, Marian Ramașcan, în ordinea art. 2991 Cod procedură penală, însă prin ordonanța procurorului-șef, al procuraturii raionului Sîngerei, Ion Roșca, plîngerea prealabilă depusă în ordinea prevăzută de art. 2991 Cod de procedură penală, a fost respinsă (Dosarul petiției nr. 26/24, f. d. 48-49).

11. **Instanța nu se va expune asupra ordonanței din 04 iunie 2021, emisă de către procurorul în procuratura raionului Sîngerei Marian Ramașcan, privind refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal sub aspectul temeiniciei ei și al probării, deoarece nu este competentă să se**

expună asupra fondului cauzei. Or, instanța nu este competentă să constate fapte, competența ei fiind expres prevăzută în art. 41 și, 313 Cod de procedură penală.

12. Însă în rezultatul controlului judiciar doar sub aspectul încălcării unor drepturi procedurale, instanța reține că, ordonanța din 04 iunie 2021, emisă de către procurorul în procuratura raionului Sângerei, Marian Ramașcan, privind refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal, urmează a fi anulată întrucât, potrivit art. 19 alin. (3) Cod de procedură penală, organul de urmărire penală are obligația de a lua toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă, a circumstanțelor cauzei, de a evidenția atât circumstanțele care dovedesc vinovăția bănuitului, învinuitului, inculpatului, cât și cele care îl dezvinovățesc, precum și circumstanțele care îi atenuează sau agravează răspunderea.

13. Cercetarea în prezenta cauză nu a fost efectuată sub toate aspectele, nu este una completă și obiectivă întrucât, în ședința de judecată s-a constatat că, la 06 mai 2021, Donos Elena a sesizat Procuratura Anticorupție, solicitând investigarea pretinselor infracțiuni, pretinse a fi comise în următoarele circumstanțe: - la 05 iulie 2011, Vasile Țibîrnă a confecționat un mandat de avocat fictiv; - începând cu data de 05 iulie 2011, a comis tentativă de extorcare de bani de la Donos Tudor; - la 13 ianuarie 2012 a confecționat un alt mandat de avocat care este un document oficial și a introdus date false;

14. Prin ordonanța din 04 iunie 2021 procurorul în procuratura raionului Sângerei Marian Ramașcan, a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal pe motivul lipsei faptului de infracțiune. În motivarea poziției sale a indicat, că „în cadrul controlului efectuat, s-a constatat că, Țibîrnă Vasile a activat în calitate de avocat în baza licenței pentru exercitarea profesiei de avocat, mandatul cu seria MA nr. 0075793, a fost eliberat Cabinetului Avocatului „Vasile Țibîrnă”, prin urmare este autentic (...)”. Organul de urmărire penală a omis însă să se expună asupra pretinsei tentative de escrocherie și asupra pretinselor acțiuni de confecționare la 13 ianuarie 2012 a unui mandat de avocat. Prin urmare plângerea lui Donos Elena în partea ce ține de tentativa de escrocherie și de confecționare la 13 ianuarie 2012 a unui mandat fals nu a fost examinată, controlul de către organul de urmărire penală nefiind efectuat sub toate aspectele, complet și obiectiv, motiv pentru care plângerea va fi admisă.

15. Suplimentar, instanța reține că, ordonanța contestată este și afectată de vicii fundamentale, deoarece contravine normelor de drept și jurisprudenței CtEDO Astfel, prin ordonanța sus-indicată, procurorul a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal invocând în partea dispozitivă lipsa faptului de infracțiune, însă în partea motivată din aceeași ordonanță, același procuror, a indicat că, din declarațiile martorului Donos Elena, rezultă că, (...) În perioada 05.06.2011 până în anul 2012 apărătorul Vasile Țibîrnă făcea presiuni în privința lui Donos Tudor să-i dea bani (...). Primind copiile de pe mandatele avocațiale, a stabilit că ele sunt false (...).

16. În asemenea circumstanțe, instanța va admite plângerea petiționarei Elena Donos și va dispune anularea ordonanței privind refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal, emisă la 04 iunie 2021 de procurorul în procuratura raionului Sângerei, Marian Ramașcan, în cadrul procesului penal nr. 20212200159.

17. Pe cale de consecință va fi anulată și ordonanța din 09 iulie 2021, emisă de procurorul - șef al procuraturii raionului Sângerei, Ion Roșca, prin care a fost respinsă ca neîntemeiată plângerea petiționarei Donos Elena, referitor la anularea ordonanței de neîncepere a urmăririi penale din 04 iunie 2021.

Încheierea Judecătoriei Bălți sediul Fălești din 28 octombrie 2021, este afectată de un viciu fundamental, exprimat prin - **nepronunțarea instanței asupra tuturor motivelor** din plângerea adresată instanței în ordinea art.313 CPP, și prin urmare este contestată cu recurs în conformitate cu art.313 alin.(6) CPP.

Încheierea Judecătoriei Bălți sediul Fălești din 28 octombrie 2021, este afectată de un viciu fundamental, exprimat prin - **nepronunțarea instanței asupra tuturor motivelor** din plângerea adresată instanței în ordinea art.313 CPP, și prin urmare este contestată cu recurs în conformitate cu art.313 alin.(6) CPP. Totodată este contestată și încheierea prin care s-a respins ridicarea excepției de neconstituționalitate a art.70 alin.(7)pct.3) CPP.

Motivele recursului

Potrivit jurisprudenței CEDO în cauza Suominen c. Finlandei, § 37 : „... **rolul unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite.** Mai mult, o decizie motivată oferă părții posibilitatea de a o contesta, precum și posibilitatea ca decizia să fie revizuită de către o instanță de recurs. Doar prin adoptarea unei decizii motivate poate avea loc un control public al administrării justiției (a se vedea Hirvisaari.c. Finlandei, nr. 49684/99, § 30, 27 septembrie 2001, neraportat).” (CAUZA FOMIN c. MOLDOVEI § 31, Cererea nr. 36755/06).

Iar potrivit pct.5.10 din HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA nr.7 din 04.07.2005 „Cu privire la practica asigurării controlului judecătoresc de către judecătorul de instrucție în procesul urmăririi penale” nr.7 din 04.07.2005 : „... În încheiere, **judecătorul de instrucție trebuie să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în plângere. Nepronunțarea asupra tuturor motivelor din plângere afectează prin sine dreptul persoanei la acces la justiție, drept garantat de art.6 din Convenția Europeană, art.20 din Constituție și de art.313 din Codul de procedură penală**”.

Prin prizma jurisprudenței citate supra, s-a invocat în recurs că prima instanță nu s-a expus asupra tuturor motivelor din plângerea adresată în ordinea art.313 CPP, cu obligarea procurorului să lichideze încălcările admise.

Una din încălcările admise de procuror la examinarea sesizării cu privire la infracțiuni, este că OUP a considerat lipsa faptului de infracțiune fără ca să se refere la semnele ce caracterizează infracțiunile sesizate (obiect; subiect; latura obiectivă; latura subiectivă). Ba mai mult că privitor la infracțiunile sesizate și prevăzute de art.332 Cod penal (*falsul în acte publice*) și art.361 Cod penal (*confeccionarea documentelor oficial false*) obiectul material al infracțiunilor comise de avocat (*produsul infracțiunii*), constituie documentul numit – **mandat al biroului de avocați**. Iar latura subiectivă a infracțiunilor sesizate, a fost și este reglementată de prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP, care sunt căzute în desuetudine.

6. Cu privire la admisibilitate (aplicabilitatea art.70 alin.(7)pct.3) CPP în prezenta cauză):

Potrivit art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează

drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Prevederi similare conțin tratatele internaționale, la care Republica Moldova este parte.

Potrivit art.10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie ascultată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală împotriva sa.

Accesul la o justiție efectivă, asigurarea căruia și-au asumat-o statele-membre ale Consiliului European, este consacrat și de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale (în continuare – Convenția).

Art.6 din Convenție, intitulat "**Dreptul la un proces echitabil**", prevede următoarele: "*Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa...*", iar potrivit art.13 din Convenție, intitulat "**Dreptul la un recurs efectiv**", "*orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale*".

De remarcat că atât în Constituție, cât și în practica CEDO prin noțiunea de "**instanță națională**" se are în vedere nu numai instanța judecătorească, dar și alte instituții statale. Este dreptul statului să stabilească căile interne de atac, respectând reglementările Convenției, **o condiție incontestabilă rămânând asigurarea cetățeanului cu posibilitatea de a se adresa unei autorități independente competente pentru emiterea unei decizii obligatorii asupra dreptului violat.**

Prevederile legale contestate (art.70 alin.(7) pct.3) CPP) vizează etapa procesului penal exercitată de organul de urmărire penală, care este o etapă prejudiciară înfăptuită de organele statale. Potrivit art. 24 alin.(1) din CPP *Urmărirea penală, apărarea și judecarea cauzei sînt separate și se efectuează de diferite organe și persoane.*

În jurisprudența sa constantă Curtea Constituțională a reținut că: „*acțiunile de la etapa urmăririi penale și cele de la etapa judiciară sunt părți componente ale unui proces inseparabil, care se încheie cu actul justiției - pronunțarea sentinței. Or, fiecare act de la orice etapă a procesului poate fi luat în considerare sau poate fi lovit de nulitate și astfel poate influența, în sens pozitiv sau în sens negativ, produsul final - condamnarea sau achitarea persoanei (HCC nr.21 din 22.07.2016; § 33)*”.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a menționat că persoana este în drept să cunoască, în termeni foarte clari, ce acte și omisiuni sunt de natură să-i angajeze responsabilitatea penală (*cauza Kokkinakis contra Greciei din 25 mai 1993*). **Atunci când un act este privit ca infracțiune, judecătorul poate să precizeze elementele constitutive ale infracțiunii, dar nu să le modifice, în detrimentul acuzatului, iar modul în care el va defini aceste elemente constitutive trebuie să fie previzibil pentru orice persoană consultată de un specialist (cauza X. contra Regatului Unit din 7 mai 1982).**

La cazul din speță, identificarea faptei penale prin semnele componente de infracțiune determină indiscutabil încorporarea activității infracționale a avocatului V. Țibirnă ale cărui acțiuni sunt investigate, iar pe de altă parte ar asigura principiul interzicerii interpretării extensive a legii penale.

Totodată este de menționat că în prezentul proces penal în cadrul căreia s-a ridicat excepția de neconstituționalitate pentru a fi respectate

principiile „*nullum crimen sine lege*” și „*nulla poena sine lege*”, stabilite ca valori constituționale în art. 22 din Constituție, se impune ca organele statului **care** examinează sesizarea privind acțiunile avocatului V.Țîbrnă sub aspectul comiterii infracțiunilor prevăzute de art.328;332;361 Cod penal să investigheze cazul cu o prudență astfel încât fapta comisă să fie cert caracterizată prin semnele infracțiunii(*obiect; subiect; latura obiectivă; latura subiectivă*), fiindcă doar astfel va proteja pe de o parte persoana ale cărei acțiuni sunt reclamate împotriva arbitrarului de o eventuală interpretare defavorabilă a legii penale, iar pe de altă parte va asigura investigația echitabilă a sesizării reclamantului, oferind răspunsuri clare asupra circumstanțelor sesizate.

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale (DCC nr.54 din 13.04.2021, § 32):„ [...] **Judecătorului de instrucție îi revine sarcina de a cenzura orice pretins abuz al organului de urmărire penală**”.

Or încălcarea dreptului persoanei la un proces echitabil în cadrul investigării insuficiente a unei sesizări cu privire la infracțiune la etapele inițiale ale procesului, constituie un abuz al organului de urmărire penală, care poate fi combătut în procedura prejudiciară prin controlul judiciar exercitat de judecătorul de instrucție.

7. **Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale**(§ 20, DCC nr.176 din 23.11.2021), **curtea a statuat:** *În acest context, Curtea reamintește că în jurisprudența sa a stabilit că, în cazul ridicării unei excepții, judecătorul de drept comun trebuie să verifice întrunirea următoarelor condiții: (1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; (2) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de instanța de judecată din oficiu; (3) **prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;** (4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate (HCC nr. 2 din 9 februarie 2016, pct. 1 din dispozitiv).*

În acest context se reține că obiectul recursului dedus judecării în CA Bălți constituie contestarea încheierii judecătorului de instrucție din 28.10.2021 prin care a fost anulată ordonanța de clasare a procesului penal nr.20212200159 cu obligarea procurorului să înlăture încălcările admise în procedura precedentă.

Prin urmare acțiunile avocatului sesizate sub formă de emiteră și prezentarea contrar legii a mandatului biroului de avocați OUP cu scop de obținere a calității de apărător în procesul penal, faptă ce este reglementată de art.70 alin.(7)pct.3) CPP, **nu vor fi echitabil investigate suplimentar la indicația judecătorului de instrucție în mod echitabil** de vreme ce art.70 alin.(7)pct.3) CPP sunt căzute în desuetudine.

Procurorul nu va putea soluționa excepția de neconstituționalitate a art.70 alin.(7)pct.3) CPP pe care urmează să-l aplice în prezenta cauză, fiindcă nu este subiect de a sesiza Curtea Constituțională, iar judecătorul de instrucție care a obligat procurorul să înlăture încălcările admise nu a asigurat ca în prezentul proces să **nu** fie aplicate legi cu incertitudine privind constituționalitatea lor. În acest sens sarcina privind aplicarea unei legi calitative în procesul penal nr.20212200159 îi revine CA Bălți, prin instrumentul excepției de neconstituționalitate, fiindcă indiferent la ce etapă se află acest proces, aplicabilitatea art.70 alin.(7)pct.3) CPP influențează soluția sa finală.

Emiterea mandatului biroului de avocați la 13 ianuarie 2012 fie că e un raport juridic sau o infracțiune bine camuflată sub un raport juridic, atunci această situație născută sub imperiul art.70 alin.(7)pct.3) CPP cu dificultate va fi cercetată în cadrul procesului penal, deoarece art.70 alin.(7)pct.3) CPP din care a derivat acțiunile avocatului la 13 ianuarie 2012, caracterizând latura subiectivă și obiectul material a infracțiunilor sesizate, era căzut în desuetudine.

Infracțiunea sesizată privind depășirea atribuțiilor de serviciu(art.328 CP), așa cum a fost explicată în Hotărârea Plenului CSJ nr.7 din 15.05.2017, poate fi comisă și prin uzurparea de atribuții unei alte persoane.

În cadrul procesul penal nr.20212200159, este sesizată inclusiv și fapta de uzurpare a atribuțiilor de apărător în procesul penal comise de către avocatul Vasile Țîbîrnă, faptă caracterizată prin latura subiectivă exprimată prin emiterea mandatului biroului de avocați de către avocat neîmputernicit și prezentarea acestui document OUP, preluându-și abuziv calitatea de apărător în procesul penal, acțiuni reglementate de art.70 alin.(7)pct.3) CPP. Din motivul efectului desuet ce le conține prevederile art.70 alin (7)pct.3) CPP, atunci aplicabilitatea lor la etapa inițială a procesului penal nr.20212200159, va influența produsul final al procesului fie în sens negativ s-au pozitiv.

8. Potrivit pct.1 și 2 din Hotărîrea Plenului CSJ nr.7 din 15.05.2017, Infracțiunile, prevăzute la art. 327-329 CP, constituie fapte prejudiciabile, care aduc atingere activității de serviciu în sfera publică, dar care nu sunt legate nemijlocit de corupție, având menirea de a proteja, în plan principal, bunul mers al activității serviciului, în care persoana publică și persoana cu funcție de demnitate publică își desfășoară activitatea, prin îndeplinirea atribuțiilor de serviciu cu responsabilitate, competență, eficiență, promptitudine și corectitudine, fără abuzuri și excese, cât și apărarea intereselor publice, a drepturilor și intereselor legale ale persoanei fizice sau ale persoanei juridice. 2. În procesul cercetării judecătorești, instanța trebuie să stabilească caracterul și cercul atribuțiilor de serviciu ale inculpatului, circumstanțele obiective, care evidențiază faptele persoanei publice, respectiv, persoanei cu funcție de demnitate publică, în raport cu atribuțiile de serviciu, scopul și/sau motivele conduitei acestora.
9. Prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP, constituie legea care dă naștere a serviciului/funcției/calității de apărător în procesul penal. Or în procesul penal asistența juridică este acordată de apărător, care trebuie să obțină această calitate, iar avocatul tocmai este acea persoană care întrunește condițiile pentru a obține calitatea de apărător doar în două situații, fie este ales fie este numit.
10. Prin urmare așa cum a stabilit CSJ prin Hotărîrea Plenului CSJ nr.7 din 15.05.201, instanțele trebuie să stabilească caracterul și cercul atribuțiilor de serviciu ale inculpatului, circumstanțele obiective, care evidențiază faptele persoanei publice, respectiv, în raport cu atribuțiile de serviciu, scopul și/sau motivele conduitei acestora, **atunci toate aceste circumstanțe mai întîi trebuie să le stabilească organul de urmărire penală la etapa urmăriri penale, ca apoi să le includă în rechizitoriu, în cazul cînd se va decide sesizarea instanței.**
11. Prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP prevăd: *Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței: 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură; 2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; 3) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.*
12. În astfel de împrejurări la cercetarea infracțiunii prevăzute de art.328 Cod penal(excesul de putere și depășirea atribuțiilor de serviciu) prin procesul penal nr.20212200159, la fapta sesizată după semnele că avocatul V.Țîbîrnă confecționînd mandat al biroului de avocați fără a fi împuternicit și fără să fi fost desemnat de stat, acționînd în conformitate cu art.70 alin.(7)pct.3) CPP a prezentat mandatul biroului de avocați OUP preluându-și în mod samovolnic calitatea de apărător în procesul penal, uzurpînd această calitate intenționat a violat drepturile garantate de art.21 și 26 din Constituție ale lui Donos Tudor, **prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP îndiscutabil sunt aplicabile de organul de urmărire penală.**

Rolul judecătorului de instrucție ca instanță ce asigură dreptul la un proces echitabil este de a cenzura neglijența OUP de o eventuală anchetă inefficientă. O anchetă inefficientă se poate produce cînd OUP aplică s-au va aplica o lege cu incertitudine privind constituționalitatea sa.

Prin prisma art.313 alin.(5) CPP, responsabilitatea primară de a asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, prin garantarea unei anchete

eficiente în cadrul căreia să nu fie aplicate legi cu incertitudine de neconstituționalitate îi revine judecătorului de instrucție, iar la cazul din speță CA Bălți ca instanță de recurs, în calitate de promotor al părților în proces în fața Curții Constituționale. Doar astfel procesul în faza inițială va corespunde procesului echitabil avînd în vedere fondul cauzei principale.

Excepția de neconstituționalitate în procesul dat ar exclude aplicarea de către OUP a art.70 alin.(7)pct.3) CPP care a fost la data comiterii faptei căzut în desuetudine și ar exclude aplicarea unor termene inexistente(mandat al biroului de avocați) în decizia judiciară de către CA Bălți, avînd în vedere obiectul cercetat prin procesul penal nominalizat.

Referitor la aplicabilitatea art.70 alin.(7)pct.3) în prezentul proces aflat spre judecare în ordine de recurs mă voi expune într-o altă ordine de idei.

Ordonanța de clasare a procesului penal nr.20212200159, care a fost anulată de judecătorul de instrucție, a fost motivată în drept pe prevederile art.275 pct.1) CPP, care prevede: *Urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, și va fi încetată în cazurile în care: 1) nu există faptul infracțiunii.*

Întru stabilirea existenței sau inexistenței faptului infracțiunii, OUP va reține următoarele:

Potrivit art.14 alin.(1) Cod penal, *Infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvîrșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală.*

Prin urmare emiterea/confecționarea **mandatului biroului de avocați** și prezentarea acestui document organului de urmărire penală, deja este o faptă. Însă dacă această faptă este prejudiciabilă ca să îmbrace forma unei infracțiuni, OUP urmează să aprecieze gradul prejudiciabil al acestei fapte.

Potrivit art.15 Cod penal, *Gradul prejudiciabil al infracțiunii se determină conform semnelor ce caracterizează elementele infracțiunii: obiectul, latura obiectivă, subiectul și latura subiectivă.*

Prin urmare, OUP potrivit obligațiilor sale, urmează să stabilească dacă fapta sesizată de mine constituie infracțiune. OUP va evidenția faptele sesizate prin raportarea la componența infracțiunilor comise, și anume la **obiectul, subiectul; latura obiectivă și latura subiectivă** a infracțiunilor sesizate.

Fiindcă OUP examinează o cauză pe faptul acțiunilor infracționale inclusiv de fals în acte publice și confecționarea a documntelor oficial false(art.332 CP și art.361 CP) comise de avocatul Vasile Țîbîrnă, atunci se va pune în discuție **obiectul material**(produsul) al infracțiunilor la care se face referire.

Obiectul material al infracțiunii sesizate(art.332 CP, falsul în acte publice), constituie mandatul avocatului din 05.07.2011 și **mandatul biroului de avocați** din 13.01.2012. Aceste documente oficial false reprezintă produsul infracțiunii de fals comise de avocatul Vasile Țîbîrnă.

Iar **obiectul material** al infracțiunii sesizate(art. 361 CP, confecționarea, deținerea, vînzarea sau folosirea documentelor oficiale), deasemnea este caracterizat prin mandatul avocatului din 05.07.2011 și **mandatul biroului de avocați din 13.01.2012.**

Aceste documente oficial false au fost folosite, prin acțiunea directă manifestată prin prezentarea documentelor false organului de urmărire penală cu scop de obținere a calității de apărător în procesul penal.

Pornid de la denumirea documentelor ce constituie produs de infracțiune, - **mandat al biroului de avocați**, atunci aceasă denumire nu este adevărată, dar este prevăzut de art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

În acest sens în cadrul procesului aflat la etapa urmăririi penale la stabilirea existenței s-au inexistenței infracțiunii, prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP sînt aplicabile la determinarea gradului prejudiciabil al infracțiunii caracterizat prin obiectul infracțiunii și obiectul material al infracțiunii.

Obiectul material al infracțiunii de fals(produsul infracțiunii), care este documentul numit- **mandat al biroului de avocați**, atunci această denumire a documentului prin lege este

denaturantă, iar denaturarea acestui document o produce chiar art.70 alin.(7)pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine.

Foto-copia obiectului material al infracțiunii,- mandatul biroului de avocați falsificat, în care sînt introduse date false și anume este introdus eronat numărul licenței 0723 în realitate fiind 723; data adevărată a eliberării licenței avocatului fiind 07.11.2002, însă în mandat fiind introdus eronat 07.05.2002, fiind introdus fals motivul asistenței juridice ca fiind din oficiu, iar toate sînt înscrise presupus de avocatul Vasile Țibîrnă la data de 13.01.2012 pe formular care era exclus din circuit din 2010.

Baroul Avocaților din Republica Moldova
Biroul Vasile Țibîrnă
sediul Șoseaua Ștefan cel Mare, nr. 1
tel. 2-34-99

MANDAT
din "13" 01 2012

în conformitate cu contractul nr. 0723
din " " " " 20 " "
avocatul Vasile Țibîrnă
nr. licenței 0723 din 07.05.02
legitimația nr. 723 din 07.05.02
se împuternicește să acorde asistență juridică
în cauza Penal nr. 2012-1-00003
art. 34 și 303 CP RM
procuratura Ștefan cel Mare

Șeful biroului
L.S. [Signature]

În concluzie, prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP sînt aplicabile procesului la etapa constatării componentelor de infracțiuni sesizate, în deosebi la stabilirea **obiectului material** al infracțiunilor sesizate. Fiindcă procesul penal în cauză are ca obiect cercetarea faptei ilegale a avocatului de emitere a mandatelor biroului de avocați și prezentarea acestui

document OUP ca să obțină calitate de apărător într-un proces penal, fapte prevăzute exact în art.70 alin.(7)pct.3) CPP.

Referitor la subiectul infracțiunilor sesizate:

Potrivit HOTĂRÂREI PLENULUI CSJ nr.7 din 15. 05. 2017, „Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu” **pct.3.1.**, este prevăzut: „[...] În corespundere cu alin. (2) art. 123 CP, sunt „persoane autorizate sau investite de stat să îndeplinească activități de interes public”: auditorul; **avocatul**;[...]”.

Prin urmare, avocatul Vasile Țîbîrnă este subiect al infracțiunii prevăzute de art.327-328 Cod penal.

Faptele ce caracterizează latura obiectivă și latura subiectivă a infracțiunilor sesizate(art.328 CP) constă:

*Avocatul Vasile Țîbîrnă, potrivit Legii cu privire la avocatură, Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat și potrivit **art.70 alin.(7)pct.3) CPP**, dispune de dreptul de a emite mandat de avocat și al prezenta acest mandat OUP ca să-și confirme calitatea de apărător în procesul penal. Însă dreptul său este limitat prin Legea cu privire la avocatură(art.11 alin.(3)), potrivit căreia avocatul nu este în drept să-și asume samovolnic contrar voinței clientului calitatea de apărător în procesul penal. O derogare de la această limitare poate avea loc când avocatul este numit de oficiul Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de stat(în continuare OT al CNAJGS). În acest caz Avocatul Vasile Țîbîrnă urma să fie desemnat prin decizie adoptată de OT al CNAJGS(art.67 alin(3') CPP; art.27 al Legii asistența juridică garantată de stat).*

Prin urmare, avocatul Vasile Țîbîrnă neavînd nici un drept de a emite mandate al biroului de avocat, fiindcă nu a fost contractat și nu a fost desemnat, și neavînd dreptul de a prezenta mandatele biroului de avocat către OUP, neavînd dreptul de ași atribui samovolnic calitatea de apărător în procesul penal, nerespectînd prevederile legislației, dînsul **depășindu-și atribuțiile, contrar legilor** emite aceste mandate al biroului de avocat și le prezintă OUP, prin care uzurpează calitatea de apărător în procesul penal, prin care acțiuni cauzează daune în proporții considerabile drepturilor și intereselor lui Donos Tudor, și obține ilegal acces la datele cu caracter personal ale lui Donos Tudor. Iar în susținerea acțiunilor ilegale ale avocatului Vasile Țîbîrnă, manifestate prin emiterea mandatului biroului de avocați la 13.01.2012, survine reglamentarea art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care legalizează într-un mod fapta sesizată.

Asupra semnelor laturei obiective și subiective descrise OUP urmează să se pronunțe.

Însă, avînd în vedere că latura subiectivă a infracțiunilor sesizate(*faptele lui V.Țîbîrnă*) este reglamentată de prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP, care permit ca avocatul să emită mandat al biroului de avocați și să-l prezinte OUP ca să-și confirme calitatea și împuternicirile, atunci potrivit reglamentărilor stipulate de această lege se prezumă că avocatul corect a acționat cînd a eliberat mandat al biroului de avocați, iar pornind de la denumirea acestui document - **mandat al biroului de avocați**, atunci acest document nu mai exprimă realitatea.

Termenul/expresia legală „**mandatul biroului de avocați**” – prevăzut în art.70 alin.(7)pct.3) CPP ca document ce confirmă calitatea și împuternicirile apărătorului, din 2010 nu mai există. Iar valențela acestui document conferită inițial de Codul de procedură penală în limbajul actual este neadevărată, eronată, greșită și incorectă.

Documentul numit „mandatul biroului de avocați”, care prin lege a fost exclus, astăzi reprezintă un document „inexact/incomplet” fiindcă nu exprimă fidel realitatea, iar în unele cazuri poate să se ridice la nivelul unui document fals.

Sintagma legală „sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile” în art.70 alin.(7)pct.3) CPP, este atât de echivocă, fiindcă poate fi aplicată asupra la orșice fel de document, chiar și asupra **mandatului biroului de avocați** care a fost exclus din circuit în 2010.

13. **Referitor la incidența unui drept din Constituție în litigiul dedus judecătii în baza căreia s-a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate.**

Articolul 20, Accesul liber la justiție.

Prevederile art.20 din Constituție consacră: (1) *Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.* (2) *Nici o lege nu poate îngădi accesul la justiție.*

Din dreptul consacrat de art.20 din Constituție se deduc următoarele principii fundamentale:

- **Dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești(alin.1)**
- **Dreptul de acces la justiție(alin.2).**

Pentru a produce ingerința în dreptul consacrat de art.20 din Constituție, este suficientă îngădirea unui principiu fundamental menționat mai sus, nefiind obligatoriu încălcarea ambelor principii evidențiate.

Prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP, nu îngădesc dreptul de a accede la instanță, or în cazul din speță la judecătorul de instrucție se află acțiunea în justiție, fiind pusă în mișcare fără nici un impediment. În acest sens asupra accederii la instanța de judecată nu se va face referire.

Însă în litigiul dedus judecătii principiul de „**satisfacție efectivă**” ce derivă din dreptul consacrat de art.20 din Constituție, atunci acest principiu este afectat prin ingerința produsă de reglementările actuale ale art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

Întru claritatea descrierii ingerinței produse în acest proces judiciar, urmează să evidențiem înțelesul a sintagmei constituționale - „**satisfacție efectivă**”.

Potrivit DEX.MD, cuvântul „**satisfacție**” semnifică: **1. Sentiment de mulțumire, de plăcere. Ceea ce produce mulțumire; motiv, prilej de a fi satisfăcut.** **2. Act prin care cineva repară o ofensă adusă cuiva; act prin care cineva obține sau dă cuiva ceea ce pretinde, dorește sau i se cuvine.**

Prin murmare, dreptul consacrat de art.20 din Constituție, nu garantează doar dreptul de adresare în justiție, ci garantează și „**dreptul de satisfacție efectivă**”.

Persoana violată în drepturi trebuie să fie mulțumită de rezultatul justiției produse în statul de drept.

Or în cazul când din partea justiției nu obții sentimentul de mulțumire în urma lucrului instanței, **care ar mai fi rostul să pui în mișcare o acțiune în justiție, când pe de o parte dreptul de a te adresa justiției există iar dreptul de obținere a interesului legal urmărit din lucrul justiției nu este satisfăcut.**

În acest sens, statul asigură prin dreptul consacrat de art.20 din Constituție, „**satisfacția efectivă**” din partea instanței de judecată.

În continuare, pentru a obține o „**satisfacție efectivă**” din partea instanței atunci procesul judiciar trebuie să se desfășoare prin aplicarea unei legi clare și previzibile.

În cazul din speță dedus judecătii, prin procesul penal se investighează infracțiuni de serviciu.

Astfel legea ce reglementează serviciul în cadrul căreia sa comis infracțiunile investigate, nu exprimă corect conduita funcționarului ale cărui acțiuni sînt reclamate, nefiind posibil stabilirea elementelor infracțiunilor sesizate care au cauzat daune considerabile victimei, adică legea nu este clară.

Iar pentru a satisface exigența previzibilității prevederilor art.70 alin.(7)pct.3) CPP, atunci acest articol urma să fie redactat/modificat în termeni suficient de clari și preciși, cu toate noțiunile contemporane bine definite, pentru a permite corelarea acțiunilor avocatului cu exigențele legislației în vigoare care-i definesc în mod clar conduita interzisă și consecințele nerespectării prevederilor respective.

În fine, art.70 alin.(7)pct.3) CPP ca lege aplicabilă în acest proces este căzut în desuetudine, fiindcă această normă prevede o realitate depășită.

Denumirea de „**mandat al biroului de avocați**” nu mai există din 2010 cînd statul nostru a adoptat legea nr.102 din 28.05.2010 „*pentru modificarea și completarea unor acte legislative*” prin care a abrogat prevederile **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002, „cu privire la avocatură”, care prevedea: „*Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați**. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia*”, și a adoptat în art.60 alin. (2) al Legii nr.1260 „cu privire la avocatură” următoarele reglementări: „*Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandat**. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.*”

Prin urmare, care ar fi „**satisfacția efectivă**” garantată de art.20 din Constituție, așteptată în urma finanului urmăririi penale s-au judecării plîngerii de către judecătorul de instrucție, s-au instant de recurs, cînd organelle de stat va aplica în proces termenul de „**mandat al biroului de avocați**” sau sintagma „*sau alt document ce-i confirmă împuternicirile*”, prevederi prevăzute în art.70 alin.(7)pct.3) CPP, care sînt căzute în desuetudine și sînt neconstituționale, legalizînd prin reglementarea lor acțiunile de fals, avînd în vedere că susțin mandatul biroului de avocați emis care este produsul unei infracțiuni.

Oare aş putea obține „**satisfacția efectivă**” așa cum îmi este garantat de art.20 din Constituție, cînd acțiunea în justiție pusă de mine în mișcare se va judeca pe lege căzută în desuetudine.

În acest sens art.70 alin.(7)pct.3) CPP ca lege aplicabilă în prezentul proces fie la etapa urmăririi penale s-au altă etapă, este căzută în desuetudine, produce o ingerință în dreptul garantat de art.20 din Constituție, fiindcă satisfacția efectivă așteptată nu va fi de vreme ce în proces va fi aplicate prevederi legale desuete ale căror reglementări derapează de la realitate.

14. Desuetudinea legii trezește dubii rezonabile cu privire la constituționalitatea sa. Acest fapt necesită controlul de constituționalitate pe cale de excepție. De aceea întru asigurarea drepturilor fundamentale se solicită Curții Constituționale să admită spre examinare în fond prezenta sesizare.

O lege căzută în desuetudine contravine totalmente Constituției fără nici o îndoială, fiindcă reglementările sale vechi contravin realității și principiilor oferite de Constituție.

În acest sens sînt relevante constatările Curții Constituționale, potrivit căreia: „*Teoria desuetudinii reprezintă o punere în operă a ideii potrivit căreia dreptul trebuie să evolueze odată cu schimbarea realităților sociale. De fapt, valorile prezente ale comunității sunt cele care influențează aplicabilitatea legilor vechi. Așadar, legile căzute în desuetudine nu mai beneficiază de autoritatea conferită inițial de către legislativ, din cauza eșecului lor de a reflecta realitatea socială. De altfel, Legea nr. 100 din 22 decembrie 2017 cu privire la actele normative prevede la articolul 74 alin. (1) lit. e) că actele normative își încetează acțiunea dacă au devenit desuete*” (HCC nr.17 din 04.06.2018 § 23).

CEDO a zis în Hotărîrea în cauza Biserica Adevărat Ortodoxă din Moldova și alții vs. Moldova din 27 februarie 2007 (cererea nr.952/03), § 51, potrivit căreia: „Curtea reamintește că articolul 13 al Convenției cere existența prevederilor în legislația națională care să permită autorităților naționale competente să examineze fondul pretenției adresate în temeiul Convenției și **să ofere redresarea corespunzătoare[...]**”.

Or o readresare corespunzătoare nu se poate obține când în proces se aplică o lege desuetă, fiind afectat în astfel de împrejurări dreptul garantat de art.20 din Constituție.

15. **În concluzie**, prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP, din motivul efectului desuet, împiedică partea în proces să obțină o „**satisfacție efectivă**” fiindcă nu exprimă fidel realitatea și prin urmare în acest sens produc o ingerință în dreptul garantat de art.20 din Constituție în deosebi principiului - „**satisfacției efective**”.

16. Într-o altă ordine de idei mă voi referi la ingerința produsă de art.70 alin.(7)pct.3) CPP, în dreptul consacrat de art.6 pct.1 din Convenție, care garantează că orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod **echitabil**.

Potrivit DEX.Ro, cuvîntul „**echitabil**” semnifică,- *Întemeiat pe dreptate, pe adevăr; just, drept, nepărtinitor.*

Prin urmare, ce fel de adevăr s-au dreptate ar putea exista în rezultatul litigiului așteptat, când organele statului va aplica în proces art.70 alin.(7)pct.3) CPP care este căzut în desuetudine și nu exprimă adevărul. Termenul legal de **mandat al biroului de avocați** nu este adevărat, fiindcă astăzi prin lege circulă **mandatul avocatului**. Iar litigiul dedus judecății are ca obiect contestarea unei ordonanțe de refuz prin care s-a refuzat pornirea urmăririi penale pe faptul că un avocat a emis ilegal mandat al biroului de avocați, falsificînd date și l-a prezentat OUP uzurpînd astfel calitatea de apărător în procesul penal.

17. În acest sens prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP, produc o ingerință în dreptul garantat de art.6 pct.1 din Convenție.

18. În jurisprudența sa constantă Curtea Constituțională a statuat: „**Astfel, controlul concret de constituționalitate pe cale de excepție constituie singurul instrument prin intermediul căruia cetățeanul are posibilitatea de a acționa pentru a se apăra împotriva legislatorului însuși, în cazul în care, prin lege, drepturile sale constituționale sunt încălcate**”(HCC nr.2 din 09.02.2016, §79).

Or în cazul din speță, apărarea este împotriva reglementărilor desuete ale art.70 alin.(7)pct.3) CPP, care nu exprimă adevărul și produc ingerința în satisfacția efectivă consacrată de art.20 din Constituție. Procesul penal care are ca scop protejarea persoanei de acțiuni ilegale ale avocatului, atunci acțiunile sesizate sînt reglementate de art.70 alin.(7)pct.3) CPP.

c. Obiectul sesizării

19. Prezentă sesizare are ca scop controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, potrivit căreia:

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

1) *documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;*

2) *documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*

3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

Controlul constituționalității a art.70 alin.(7) pct.3) CPP, este necesară cazului din speță, fiindcă această lege reglementează acțiunile avocatului în procesul penal, la

compartimentul emiterii și prezentării documentului organului de urmărire penală cu scop de obținere a calității de apărător în procesul penal.

Prin urmare **din** reglementările art.70 alin.(7)pct.3) CPP, s-au născut acțiunile ilegale ale avocatului Vasile Țibîrnă ce constituie latura subiectivă a infracțiunilor comise de el și sesizate de mine. Iar în momentul comiterii faptei cât și actualmente, prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP mențin asupra sa efect de desuetudine, ce pune la îndoială rezonabilă constituționalitatea lor și toate aceste circumstanțe au afectat dreptul la un proces echitabil a lui Donos Tudor.

Efectele desuete al conținutului art.70 alin.(7)pct.3) CPP, sînt clar vizibile avînd în vedere că această lege nu a evoluat odată cu schimbarea/modificarea mecanismului de asistență juridică în Republica Moldova.

Art.70 alin.(7) pct.3) CPP nu este o lege ce ar reglementa desinestătător acțiunile/actele avocatului, fiindcă scopul procesului penal nu este de a reglementa raportul juridic al avocatului. Prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP derivă din Legea cu privire la avocatură.

Iar dacă vom face o analiză cum au evoluat evenimentele la compartimentul avocat în procesul penal cât și-n procesul civil, atunci observăm că din 2003 de cînd a fost adoptat Codul de procedură penală, prevederile art.70 alin.(7)pct.3) CPP nu au evoluat odată cu modificarea Legii cu privire la avocatură și cu adoptarea Legii privind asistența juridică garantată de stat.

Pe cînd dacă în procedura civilă era reglementat în 2003 astfel: „*Împuternicirile date avocatului se atestă printr-un ordin scris, eliberat de Baroul de avocați, sau prin alt act prevăzut de lege(art.80 alin.(6)CPC)*”. Atunci odată cu modificarea Legii cu privire la avocatură prin Legea nr.102 din 28.05.2010„pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, art.80 din Codul de procedură civilă a fost modificat obținînd următorul conținut în alin.(7): „*Împuternicirile date avocatului sau avocatului stagiar se atestă printr-un mandat, eliberat de reprezentat și certificat de avocat*”.

Astfel legislația de procedură civilă a evoluat odată cu schimbările ce au avut loc în societate.

Contradicția prevederilor art.70 alin.(7)pct.3) CPP cu art.26 alin.(3)din Constituție.

Potrivit art.26 alin.(3) din Constituție, este consacrat: „*În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu*”.

Potrivit § 5 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.16 din 19.07.2005 Curtea a statuat: „...*Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, iar obligația de a-i asigura apărătorul revine statului, fiind exercitată doar în interesul justiției...*”.

Prin urmare statul garantează dreptul persoanei consacrat de art.26 alin.(3) din Constituție asigurîndu-l cu apărător în procesul penal, **doar prin document numit – mandatul avocatului** prevăzut de art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”, republicată în 2010. Alt document prin care s-ar asigura dreptul din art.26 alin.(3) din Constituție astăzi nu există.

Documentele reglementate de art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003), din motivul că această lege nu a evoluat odată cu schimbările în societate, îngădesc dreptul persoanei garantat de art.26 alin.(3) din Constituție și prin urmare sînt neconstituționale.

Fiindcă prin procesul penal în baza căreia sa ridicat excepția de neconstituționalitate, se examinează faptele penale comise de avocat în timpul serviciului de asistență juridică prin care s-a cauzat daune considerabile dreptului constituțional consacrat de art.26 alin.(3) din Constituție, atunci se examinează o infracțiune de serviciu. Iar acțiunile sesizate sînt

reglementate de art.70 alin.(7)pct.3) CPP, care în momentul comiterii faptei sub imperiul acestei legi au și violat drepturile fundamentale.

D. Argumentarea incidenței unui drept sau a mai multor drepturi din Constituție

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 1

Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

- (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.
- (3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.
- (4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau
al unor libertăți

- „(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.
- (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.
- (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.
- (4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119
Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

Articolul 134
Statutul

- „(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.
- (2) Curtea Constituțională este independentă de orice altă autoritate publică și se supune numai Constituției.
- (3) Curtea Constituțională garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.”

Articolul 135
Atribuțiile

- „(1) Curtea Constituțională:
- a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;
- b) interpretează Constituția;
- [...]
- g) rezolvă cazurile excepționale de neconstituționalitate a actelor juridice, sesizate de Curtea Supremă de Justiție;
- [...].

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională."

Prevederi relevante ale Legii nr.100 din 22.12.2017,,cu privire la actele normative”

Articolul 74. Încetarea acțiunii actului normativ

(1) Acțiunea actului normativ încetează dacă:

- a) [...];
- b) [...];
- c) [...];
- d) [...];
- e) actul a devenit desuet.

(2) [...].

Prevederi relevante ale Codului de procedură penală

Articolul 2. Legea procesuală penală

(1) [...];

(2) [...];

(3) Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale. Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

(4) [...];

(5) În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Articolul 8. Prezumția nevinovăției

(1) Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de prezentul cod, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărîre judecătorească de condamnare definitivă.

Articolul 10. Respectarea drepturilor, libertăților și demnității umane

(1) [...].

(2) [...].

(3) [...].

(3) [...].

(4) Orice persoană este în drept să-și apere prin orice mijloc neinterzis de lege drepturile, libertățile și demnitatea umană, lezate sau limitate nelegitim în cursul procesului penal.

(5) [...].

(6) [...].

Articolul 17. Asigurarea dreptului la apărare

(1) În tot cursul procesului penal, părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă) au dreptul să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

(2) Organul de urmărire penală și instanța judecătorească sînt obligate să asigure participanților la procesul penal deplina exercitare a drepturilor lor procesuale, în condițiile prezentului cod.

(3) Organul de urmărire penală și instanța sînt obligate să asigure bănuितului, învinuitului, inculpatului dreptul la asistență juridică calificată din partea unui apărător ales de el sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, independent de aceste organe.

(4) [...].

(5) În cazul în care bănuitul, învinuitul, inculpatul nu au mijloace de a plăti apărătorul, ei sînt asistați gratuit de cîte un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Articolul 19. Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la examinarea și soluționarea cauzei sale în mod echitabil, în termen rezonabil, de către o instanță independentă, imparțială, legal constituită, care va acționa în conformitate cu prezentul cod.

(2) [...].

(3) [...].

Articolul 24. Principiul contradictorialității în procesul penal

(1) Urmărirea penală, apărarea și judecarea cauzei sînt separate și se efectuează de diferite organe și persoane.

(2) Instanța judecătorească nu este organ de urmărire penală, nu se manifestă în favoarea acuzării sau a apărării și nu exprimă alte interese decît interesele legii.

(3) Părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor. Instanța de judecată pune la baza sentinței numai acele probe la cercetarea cărora părțile au avut acces în egală măsură.

(4) Părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane. Instanța de judecată acordă ajutor oricărei părți, la solicitarea acesteia, în condițiile prezentului cod, pentru administrarea probelor necesare.

Articolul 64. Drepturile și obligațiile bănuितului

(1) Bănuitul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală îi asigură bănuितului posibilitatea să-și exercite dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele care nu sînt interzise de lege.

(2) Bănuitul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

1) să știe de ce este bănuित și, în legătură cu aceasta, imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărîrea despre aplicarea măsurii preventive sau recunoașterea în calitate de bănuित, **să fie informat în prezența apărătorului**, în limba pe care o înțelege, despre conținutul bănuielii și despre încadrarea juridică a faptelor infracționale de săvîrșirea cărora este suspectat;

2) [...];

3) [...];

4) în caz de reținere, să primească consultație juridică, în condiții confidențiale, din partea apărătorului pînă la începutul primei audieri în calitate de bănuित;

5) din momentul cînd i s-a adus la cunoștință actul procedural de recunoaștere în calitate de bănuț, să aibă asistența unui apărător ales de el, **iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, să fie asistat în mod gratuit de către un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși.

Articolul 66. Drepturile și obligațiile învinuitului, inculpatului

(1) Învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la apărare. Organul de urmărire penală sau, după caz, instanța de judecată îi asigură învinuitului, inculpatului posibilitatea de a-și exercita dreptul la apărare prin toate mijloacele și metodele neinterzise de lege.

(2) Învinuitul, inculpatul, conform prevederilor prezentului cod, are dreptul:

- 1) [...];
- 2) [...];
- 3) [...];
- 4) în [...];

5) din momentul punerii sub învinuire, să aibă asistența unui apărător ales de el, iar dacă nu are mijloace de a plăti apărătorul, **să fie asistat în mod gratuit de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, precum și, în cazurile admise de lege, să renunțe la apărător și să se apere el însuși

Articolul 67. Apărătorul

- (1) [...].
- (2) [...].
- (3) [...].

(3) Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.

- (4) [...].
- (5) [...].
- (6) [...].
- (7) [...].

Articolul 69. Participarea obligatorie a apărătorului

(1) Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care:

- 1) [...];
- 2) [...];
- 3) [...];
- 4) [...];
- 5) [...];

6) bănuțului, învinuitului, inculpatului i se incriminează o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă;

- 7) [...];
- 8) [...];
- 9) [...];
- 10) [...];
- 11) [...];
- 12) [...];
- 13) [...].

(2) [...].

(3) Participarea obligatorie a apărătorului la procesul penal este asigurată de coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței.

Articolul 70. Admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului,
confirmarea calității și împuternicirilor lui

(1) Persoanele menționate la art.67 alin.(2) participă la procesul penal în calitate de apărător:

1) [...];

2) la desemnarea de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat în cazul cererilor sau solicitărilor de acordare a asistenței juridice calificate.

(2) Organul de urmărire penală sau instanța nu este în drept să recomande cuiva invitarea unui anumit apărător.

(3) Organul de urmărire penală sau instanța solicită desemnarea avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat de către coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat:

1) [...];

2) în cazul în care participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie, iar bănuitul, învinuitul, inculpatul nu are apărător ales.

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;

2) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;

3) **mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

(8) Persoana care pretinde să participe în cauza dată în calitate de apărător, dar nu prezintă documentele ce îi confirmă calitatea și împuternicirile de apărător nu este admisă să participe la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă, fapt asupra căruia se adoptă o hotărâre motivată.

Articolul 104. Audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului

(1) Audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului se face numai în prezența unui **apărător ales sau a unui avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, imediat după reținerea bănuitului sau, după caz, după punerea sub învinuire, dacă acesta acceptă să fie audiat. Nu se permite audierea bănuitului, învinuitului, inculpatului în stare de oboseală, precum și în timpul nopții, decât doar la cererea persoanei audiate în cazurile ce nu suferă amânare, care vor fi motivate în procesul-verbal al audierii.

(2) [...].

(3) [...].

(3) [...].

(4) [...].

(5) [...].

(6) [...].

(7) [...].

Articolul 282. Înaintarea acuzării

(1) Înaintarea acuzării învinuitului se va face de către procuror în prezența **avocatului** în decurs de 48 de ore din momentul emiterii ordonanței de punere sub învinuire, dar nu mai târziu de ziua în care învinuitul s-a prezentat sau a fost adus în mod silit.

(2) Procurorul, după stabilirea identității învinuitului, îi aduce la cunoștință ordonanța de punere sub învinuire și îi explică conținutul ei. Aceste acțiuni se atestă cu semnăturile procurorului, învinuitului, **avocatului** și ale altor persoane care participă la această acțiune procesuală, aplicate pe ordonanța de punere sub învinuire, indicându-se data și ora punerii sub învinuire.

(3) După înaintarea acuzării, procurorul îi va explica învinuitului drepturile și obligațiile acestuia prevăzute în art.66. Învinuitului i se înmânează copia de pe ordonanța de punere sub învinuire și informația în scris privind drepturile și obligațiile lui. Acțiunile nominalizate, de asemenea, **se consemnează în ordonanța de punere sub învinuire în modul prevăzut în alin.(2).**

(4) [...].

Prevederi relevante ale Legii nr.198 din 26.07.2007 „cu privire la asistența juridică garantată de stat”

Art.27 alin.(3), *Drepturile și obligațiile avocatului care acordă asistență juridică calificată **se atestă prin decizie privind acordarea de asistență juridică, emisă în condițiile prezentei legi.***

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, (redacția 2002)

Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, *Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați.** În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.*

Art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”: **Consiliul Baroului: g) stabilește forma mandatului avocatului.**

Prevederi relevante ale Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, (redacția 2010)

Art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”: *„Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandat.** Formularul mandatului este un document de strictă evidență. **Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**”* Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

**Prevederi relevante ale Hotărîrei Guvernului nr. 1175
din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și
modului de utilizare a mandatului avocatului,
formularul mandatului avocatului”,**

Pct.2-6

- este un document de strictă evidență, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.

Formularul mandatului avocatului se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente obligatorii:

1) pe recto se înserează:

- a) numărul și seria;
- b) denumirea biroului asociat de avocați;
- c) denumirea cabinetului avocatului;
- d) datele de contact;
- e) denumirea "MANDAT";
- f) numele și prenumele avocatului;
- g) numărul licenței și data eliberării;
- h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
 - i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;**
 - j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.

2) pe verso se înserează:

- a) împuternicirile avocatului;
- b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

**Prevederi relevante ale Statutului profesiei de avocat
Nr.302 din 08.11.2011(publicat în Monitorul oficial
nr.54-57 din 08.04.2011)**

Articolul 8 alin.(3)

Acordarea asistenței juridice obligatorii de stat în cazurile prevăzute de Lege se face numai ca urmare a desemnării de către Oficiile Teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (art.14 alin.2, lit.c); art.26, 27 din Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat).

**Prevederi relevante ale Hotărîrea cu privire la aprobarea
Regulamentului funcționării Oficiilor teritorialeale
Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de
Stat nr.15 din 30.07.2008(Monitorul Oficial nr.160-
161/463 din 22.08.2008)**

În cazul în care se acceptă acordarea asistenței juridice calificate, coordonatorul Oficiului teritorial emite o decizie în acest sens, în conformitate cu art.27 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștința solicitantului în termenele specificate în art.26 al Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Prevederi relevante ale Hotărîrei Plenului Curții Supreme de Justiție nr.11 din 24 decembrie 2010 „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuțitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”.

Pct.7

*Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat **dobîndește calitatea de apărător** în momentul în care coordonatorul Oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat **emite o decizie privind acordarea asistenței juridice calificate.***

Pct.10

[...]

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă: a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură; b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile; d) **decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate** sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța, printr-o hotărîre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă.

E. Argumentarea pretinsei încălcări a unuia sau amai multor drepturi garantate de Constituție

15. Articolul 70 alin.(7) Cod de procedură penală

Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, apărătorul prezintă organului de urmărire penală sau instanței:

- 1) *documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură;*
- 2) *documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;*
- 3) *mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.*

Prevederea legală „**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile**”, este căzută în desuetudine din 2008, fapt despre ce aduc următoarele argumente.

Esprezia „**mandatul biroului de avocați**”, din art.70 alin.(7) pct.3) CPP,- atunci această expresie a fost transcrisă în CPP, fiind preluată din Legea nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”.

Potrivit **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002,„cu privire la avocatură”, **Lege adoptată în 2002**, era prevăzut:

*Împuternicirile avocatului se confirmă prin **mandatul eliberat de către biroul de avocați**. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia.*

Prin legea **nr.102 din 28.05.2010**, „pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, a fost modificat **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”, obținând următorul conținut:

„Împuternicirile avocatului se confirmă prin mandat. Formularul mandatului este un document de strictă evidență. Conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.”

Actualmente această prevedere se regăsește în art.60 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”.

Întru susținerea modificărilor **art.52 alin.(2)** al Legii nr.1260 din 19.07.2002„cu privire la avocatură”, Ministerul Justiției a prezentat Parlamentului RM, **NOTA INFORMATIVA** la proiectul Legii nr.102 din **28.05.2010** pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care potrivit preambulului și pct.3 prevede:

[...].

Odată cu aprobarea în anul 2002 a Legii nr. 1260-XV cu privire la avocatură, Republica Moldova a pășit sigur pe calea edificării unui stat de drept și conformării cu recomandările Consiliului Europei și altor organisme internaționale. Totuși, luînd în considerație dinamismul modificărilor în societate și tendințele moderne de dezvoltare, cadrul legislativ al oricărui stat este supus influențelor și schimbărilor în vederea reglementării raporturilor care apar în societate. Acest lucru este caracteristic și cadrului normativ existent în materie de organizarea a profesiei de avocat și de prestare a serviciilor de asistență juridică calificată, care pe alocuri comportă neconcordanțe și situații de confuzie. Chiar și după implementarea unor recomandări ale experților Consiliului Europei din anii 2002, 2005, 2008 și 2009, legislația necesită perfecționare.

Pct.3. Actele de reprezentare în instanța de judecată:

Un alt aspect al exercitării profesiei de avocat în care proiectul de modificare a intervenit esențial îl constituie **actele de reprezentare** în instanța de judecată.

În prezent mandatul, contractul și procura se utilizează neuniform în practică, iar reglementarea juridică nu este suficient de clară. Practica actuală de solicitare a procurilor pentru anumite acțiuni / reprezentări este lipsită de temei clar juridic și necesită reglementarea potrivită.

În primul rînd procura acordă reprezentantului doar o parte limitată din totalitatea împuternicirilor unui avocat. În al doilea rînd există riscul prestării unor servicii necalitative fără a exista vre-o răspundere pentru apărător/reprezentant.

Contractul de asistență juridică stabilește relațiile/raporturile dintre avocat și clientul ce decurg din prestarea serviciilor juridice, care poate conține clauze confidențiale, fapt ce exclude prezentarea acestuia în instanță. Respectiv, contractul de asistență juridică va constitui ca și în prezent acordul de voință al părților de a fi legate de conținutul acestuia.

Din acest motiv, actul valabil prin care avocatul își confirmă împuternicirile în instanța de judecată este **mandatul**. Conform art. 52 alin.(2) din Legea cu privire la avocatură, **mandatul se eliberează de către biroul de avocați**. Existența birourilor individuale ne permite să deducem că **avocatul de sine stătător își eliberează mandate de reprezentare în instanța judecătorească, fără existența unor mecanisme de evidență a acestor acte**. În consecință, se propune a oferi mandatului un statut special și a-l recunoaște drept document de strictă evidență cu însemne de protecție, serie și număr, precum și înregistrat și eliberat de către subdiviziunile teritoriale ale Biroului Național de Statistică și distribuit Baroului de avocați. Conținutul mandatului **și modul de utilizare va fi aprobat de către Guvern**.

Obiectivul poate fi atins prin operarea modificărilor la art. 52 alin.(2) din Legea cu privire la avocatură. De asemenea, formularul tipizat al mandatului urmează a fi inclus în Nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 294 din 17 martie 1998 cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-XII din 23 decembrie 1997.

Nota informativă poate fi accesată și la linkul:

[http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:WmSZ2jaLn9UJ:www.justice.gov.md/file/Proiecte%2520de%2520acte%2520normative%2520remise%2520spre%2520coordonare/NOTA%2520INFORMATIVA%2520la%2520proiectul%2520Legii%2520pentru%2520%2520modificarea%2520si%2520completarea%2520unor%2520acte%2520legislative%2520\(Legea%2520cu%2520privire%2520la%2520avocatura,%2520oCPC,%2520CC\).doc+&cd=5&hl=ru&ct=clnk&gl=md](http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:WmSZ2jaLn9UJ:www.justice.gov.md/file/Proiecte%2520de%2520acte%2520normative%2520remise%2520spre%2520coordonare/NOTA%2520INFORMATIVA%2520la%2520proiectul%2520Legii%2520pentru%2520%2520modificarea%2520si%2520completarea%2520unor%2520acte%2520legislative%2520(Legea%2520cu%2520privire%2520la%2520avocatura,%2520oCPC,%2520CC).doc+&cd=5&hl=ru&ct=clnk&gl=md)

Prin urmare, potrivit modificărilor operate în art.52 alin.(2) al Legii cu privire la avocatură, modificări operate prin Legea nr.102 din **28.05.2010**, **mandatul biroului de avocați** a fost exclus.

Totodată a fost adoptată Hotărîrea Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului”.

Potrivit Notei informative la proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la forma și modul de utilizare a mandatului avocatului, scopul acestei Hotărîri a fost:

Avocatul este persoana calificată și abilitată, conform legii, să pledeze și să acționeze în numele clienților lor, să practice dreptul, să apară în fața unei instanțe judecătorești sau să consulte și să reprezinte în materie juridică clienții lor.

Potrivit art. 60 din Legea cu privire la avocatură, avocatul acordă asistență juridică clientului în baza contractului de asistență juridică, încheiat în formă scrisă, în care sunt incluse toate drepturile și obligațiile părților. Reieșind din faptul că contractul poate conține clauze confidențiale, se exclude posibilitatea prezentării acestuia în instanță.

În acest context, împuternicirile avocatului în instanța de judecată, care rezultă din contractul încheiat, **se confirmă prin mandat.**

În urma amendamentelor operate la Legea cu privire la avocatură prin Legea nr. 102 din 28 mai 2010 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, s-a stabilit că **conținutul, forma și modul de utilizare a mandatului se aprobă de către Guvern.**

Rațiunea includerii acestei norme rezultă din practica defectuoasă existentă vis-à-vis de modul de utilizare a mandatului. **Astfel, în prezent la repartizarea mandatelor lipsește mecanismul de evidență a acestora.**

În vederea implementării prevederilor legale precum și înlăturării divergenței existente, a fost elaborat proiectul Hotărîrii Guvernului cu privire la forma și modul de utilizare a mandatului avocatului.

Prin proiectul elaborat, s-a stabilit conform noilor novații legislative că, formularul mandatului este un document de strictă evidență. De asemenea, formularul mandatului avocatului se imprimă pe hîrtie de formatul A5 în două exemplare. Un exemplar al mandatului avocatului se prezintă în instanța de judecată, iar celălalt se anexează la contractul de asistență juridică.

Formularul mandatului avocatului urmează să conțină următoarele elemente obligatorii: denumirea; numărul și seria; denumirea biroului asociat de avocați sau a cabinetului avocatului; numărul licenței și data eliberării; numărul

contractului de asistență juridică și data semnării; împuternicirile avocatului; semnătura avocatului certificată prin ștampilă.

În prezent, potrivit art. 81 din Codul de procedură civilă, împuternicirile reprezentantului în instanța de judecată de a renunța total sau parțial la pretențiile din acțiune, de a majora sau reduce cuantumul acestor pretenții, de a modifica temeiul sau obiectul acțiunii, de a o recunoaște, de a încheia tranzacții, de a intenta acțiune reconvențională, de a transmite împuterniciri unei alte persoane, de a ataca hotărârea judecătorească, de a-i schimba modul de executare, de a amâna sau eșalona executarea ei, de a prezenta un titlu executoriu spre urmărare, etc., urmează a fi menționate expres, sub sancțiunea nulității, în *procura eliberată de reprezentat*.

Reișind din faptul că conform Legii nr. 102 de la 1 ianuarie 2012 în procedura civilă persoana va putea fi reprezentată doar de către o persoană calificată în materie – un avocat, *drepturile speciale* ale acestuia din urmă, potrivit noii redacții a art.81 CPC, *urmează a fi stipulate în mandat*.

În acest sens, pe partea *verso* a formularului mandatului, urmează a fi consemnate împuternicirile speciale ale avocatului acordate de către client.

După cum s-a menționat deja, formularul mandatului va fi **un document de strictă evidență eliberat de către Biroul Național Statistică**. În acest context se necesită operarea modificărilor în anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 294 din 17 martie 1998 cu privire la executarea Decretului Președintelui Republicii Moldova nr. 406-II din 23 decembrie 1997, **prin includerea mandatului avocatului în Nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special**. Anexa nr. 2 a hotărârii nominalizate stabilește regulile privind evidența, eliberarea și utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special.

Nota informativă poate fi accesată și la linkul:

http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:GxcPCSJ_iXAJ:www.justice.gov.md/public/files/file/Proiecte%2520de%2520acte%2520onormative%2520remise%2520spre%2520coordonare/Not%2520C4%2583%2520informativa%2520proiect%2520forma.doc+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=md

Prin urmare se observă o diferență a modului de confirmare a împuternicirilor avocatului, în timp:

- perioada 2002-2010, prin **mandatul biroului de avocați**;
- 2010-prezent, prin **mandatul avocatului**.

Mandatul biroului de avocați nu este același document ca și **mandatul avocatului**. Ele fiind documente diferite, care atestă circumstanțe diferite foarte importante, și prin specificul **mandatului avocatului** se asigură buna desfășurare a justiției și drepturile persoanei la apărare prin avocatul care asigură asistență juridică garantată de stat.

Diferența între documentele, **mandatul biroului de avocați și mandatul avocatului** este următoarea:

- **Mandatul biroului de avocați**- a fost un document, forma căreia a fost aprobată de Consiliul Baroului, potrivit art.35 alin.(1) lit.g) al Legii nr.1260 din 19.07.2002, „cu privire la avocatură” **adoptată în 2002, potrivit căreia era prevăzut:** Consiliul Baroului: g) *stabilește forma mandatului avocatului. În mandat se indică numărul licenței pentru exercitarea profesiei de avocat și data eliberării acesteia* (art.52 alin.(2) al Legii nr.1260 din 19.07.2002). Conform art. 52 alin.(2) din Legea cu privire la avocatură (redacția 2002), acest document se elibera de către biroul de avocați. Avocatul de sine stătător își eliberează mandate de reprezentare în instanța judecătorească, fără existența unor mecanisme de evidență a acestor acte. Alte date potrivit unor **reglementări legale**, mandatul biroului de avocați nu conținea. **Mandatul biroului de avocați** nu era un

formular tipizat și nu era inclus în Nomenclatorul formularelor tipizate de documente primare cu regim special.

- **Mandatul avocatului**- conform p. 2-6 din hotărîrea Guvernului nr. 1175 din 21.12.2010 „cu privire la aprobarea formularului și modului de utilizare a mandatului avocatului, formularul mandatului avocatului”, - **este un document de strictă evidență**, care confirmă împuternicirile avocatului în instanța de judecată.

Formularul **mandatului avocatului** se imprimă pe hîrtie de formatul A5 împărțită în două părți identice. O parte se decupează și se prezintă în instanța de judecată, iar cealaltă parte este păstrată de către avocat. Formularul mandatului avocatului are un fond albastru-deschis.

Formularul mandatului avocatului conține următoarele elemente obligatorii:

1) pe recto se înserează:

- a) numărul și seria;
- b) denumirea biroului asociat de avocați;
- c) denumirea cabinetului avocatului;
- d) datele de contact;
- e) denumirea “MANDAT”;
- f) numele și prenumele avocatului;
- g) numărul licenței și data eliberării;
- h) numărul contractului de asistență juridică și data semnării;
- i) **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și data semnării;**
- j) semnătura avocatului, certificată prin ștampilă.

2) pe verso se înserează:

- a) împuternicirile avocatului;
- b) semnătura clientului.

Împuternicirile avocatului în instanța de judecată, potrivit art.81 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, urmează a fi consemnate pe versoul mandatului numai în procesele civile.

Prin urmare, cea mai mare diferență între **mandatul biroului de avocați și mandatul avocatului** este:

Prin **mandatul avocatului**, statul asigură persoana cu asistență juridică garantată de stat și acest fapt se impune obligatoriu în mandat la rubrica- **numărul deciziei coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat**, ceea ce nu există și-n cazul **mandatului biroului de avocați**.

În astfel de împrejurări, expresia „**mandatul biroului de avocați**” prevăzut în art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003), nu corespunde realităților contemporane, împrejurărilor noi stabilite prin lege, fiind depășit în timp acest document, ne mai utilizat, dispărut din circulație, fiindcă astăzi în Republica Moldova circulă prin lege **mandatul avocatului**.

Desuitudinea admisă în art.70 alin.(7) CPP, în expresia„**mandatul biroului de avocați**” încalcă grav art.21 și 26 alin.(3) din Constituție, fiindcă acuzatul în proces cînd nu dispune de mijloace financiare ca să-și angajeze un avocat, atunci prin **mandatul biroului de avocați**, nu beneficiază de asistență juridică garantată de stat atunci cînd interesele justiției cer acest lucru, așa cum ar beneficia prin mandatul avocatului.

Iar în unele cazuri cînd se urmăresc interese ilegale, atunci prin mandatul biroului de avocați se strecoară un avocat la proces comunicînd eronat că este din oficiu și obține date persoanele despre învinuit, distabilizează procesul de apărare, comite și alte ilegalități și toate sînt perfect legal potrivit art.70 alin.(7)pct.3) CPP, ca rezultat se produce ingerințe în drepturile fundamentale.

Mandatul biroului de avocați nu conține în nici un fel, documentul prin care statul asigură dreptul la apărare, numit:- **deciziia coordonatorului Oficiului Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat** emisă conform art.67 alin.(3) CPP și Legea privind asistența juridică garantată de stat, fiindcă nu exista așa ceva în 2003, situația veche fiind depășită de realitatea documentului nou numit:- **mandatul avoatului**.

Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități au omis să facă modificările în art.70 alin.(7) pct.3) CPP, ca s-a înlocuiască termenul legal „**mandatul biroului de avocați**” pe care la exclus din circuit, cu termenul **mandatul avoatului**, document oficial al cărei formă și circulație este stabilită prin lege.

Ca rezultat, s-a admis desuetudinea termenului „**mandatul biroului de avocați**” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, și această eroare a produs o incertitudine juridică în cauza de condamnare a lui Donos Tudor violându-i dreptul la apărare și prezumția nevinovăției intenționat.

La data de 22.12.2017 Republica Moldova, a adoptat **Legea nr.100 din 22.12.2017,„cu privire la actele normative”**.

Potrivit art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,„cu privire la actele normative”, Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.**

La baza acestei reglementări a stat NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50: *Desuetudinea unui act normativ presupune faptul că acest act normativ încetează a fi aplicat în practică. În acest caz, este vorba de acte normative care au fost total depășite de schimbările social-economice care au avut loc în societate, de faptul că stările de lucru ce au determinat necesitatea adoptării acestui act normativ au încetat să mai existe, astfel încât acțiunea lor nu mai are nici o justificare și nici nu mai poate fi susținută, fiind depășită de noile relații ale vieții. Drept urmare a faptului că statul nostru este la o etapă de tranziție, nu pot fi evitate și ignorate situațiile în care unele acte normative devin inaplicabile fără să fi fost abrogate, fiind depășite de timp. Astfel, a devenit strict necesară reglementarea acestui temei de încetare a acțiunii actului normativ.*

(Nota informativă accesibilă la linkul:

http://www.justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf).

Prvederile legale „**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care vor fi aplicate de judecătorul de instrucție în momentul stabilirii semnelor infracțiunii(*obiectul material și latura subiectivă*), sînt căzute în desuetudine și produc ingerințe în drepturile constituționale.

Astfel:

- pe de o parte, asupra prevederilor art.70 alin.(7)pct.3) CPP sînt aplicabile art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,„cu privire la actele normative”**.
- Însă potrivit **art. 3 alin.(1) CPP**, *În desfășurarea procesului penal se aplică legea care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească.*

Prin urmare, fiindcă termenul „**mandatul biroului de avocați**” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP este căzut în desuetudine, atunci efectul desuet al legii nu influențează aplicabilitatea legii în procesul penal. Toate acestea fiind un concurs de soluții legale diferite ce afectează negativ imaginea statului de drept.

Referitor la desuetudinea sintagmei legale „sau un alt document care îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP.

Pentru ca să fie mai pe înțeles problema ce o reproduc, mă voi referi la două epoci al procesului penal, pe care le voi numi:

- I. **Prima epocă** – avocatul din oficiu, perioada anilor 2003-2008;
- II. **A doua epocă** – avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, perioada 2008-prezent.

-I-

EPOCA AVOCATULUI DIN OFICIU

În anul 2003, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Codul de procedură penală.

La compartimentul Apărătorul în procesul penal, legiuitorul a stabilit modul de numire a avocatului din oficiu, fiindcă în 2003 nu exista avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

Tot odată legiuitorul în art.70 alin.(7) CPP, a reglementat actele ce le prezintă persoana pentru a-și confirma calitatea de apărător, inclusiv și a avocatului din oficiu.

Practica trăită în **epoca avocatului din oficiu**, a fost una extrem de vagă, fapt stabilită potrivit unor documente de evaluări asupra epocii avocatului din oficiu.

Aceste documente sînt:

DOCUMENT.1.

Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de stat. Raportul poate fi accesat la Linkul: **Raportul_de_activitate_al_CNAJ_2008_1_(1)**

Voi reda unele constatări potrivit Raportului:

Adoptarea legii a fost precedată de un șir de studii și analize, care au relevat punctele slabe ce urmau să fie înlăturate odată cu punerea în aplicare a sistemului de asistență juridică garantată de stat. Cele mai proeminente lacune ale legislației care trebuiau redresate erau:

- ***avocații din oficiu erau dependenți de organele de urmărire penală și de judecători. Aceasta se datora atât regulilor vagi de numire a avocaților, cât și mecanismului de remunerare, care avea la bază validarea plății de către ofițerul de urmărire penală sau judecător, la discreția cărora este lăsată confirmarea sumei;***
- ***lipsa unei politici coerente a statului privind asistența juridică garantată de stat și lipsa unui organ care ar asigura implementarea acesteia. De fapt, în organizarea acordării asistenței juridice din oficiu erau implicate mai multe instituții (Ministerul Justiției, Baroul Avocaților, Ministerul Finanțelor, organele de urmărire penală și instanțele de judecată), fără a exista o coordonare adecvată între aceste instituții;***

- *lipsa unui mecanism de monitorizare a calității serviciilor de asistență juridică din oficiu. În același timp, în percepția publică, calitatea serviciilor de asistență juridică din oficiu era una necorespunzătoare;*
- *existența unor practici vicioase de numire a avocaților din oficiu cu câteva minute înainte de începerea procesului, sau tradiția unor ofițeri de urmărire penală de a invita avocații din oficiu pentru a semna post-factum procesele-verbale de audiere a bănuiților sau învinuiților.*

DOCUMENT.2

Evaluarea asupra Impactului Legii cu Privire la Asistența Juridică Garantată de Stat din Republica Moldova.

Document accesibil la linkul: https://www.soros.md/files/publications/documents/LAA%20Assessment_ro.pdf

Potrivit unor constatări a acestui document:

„În vechiul sistem, exista o legătură directă între procuror, ofițer de urmărire penală și avocat – orice ofițer de urmărire penală sau procuror putea apela la un prieten avocat și rezultatul acestui tandem era o calitate scăzută a serviciilor de asistență juridică. Avocații închideau ochii la numeroase abuzuri; spre exemplu, ei puteau semna procesul-verbal al audierii fără ca măcar să-l fi văzut pe bănuit sau învinuit, etc. Acest sistem a fost demontat de LAJGS.” (Interviu cu un avocat din oficiu);/

„Pe scurt, înainte de 2008, când a intrat în vigoare LAJGS, avocații din oficiu erau percepuți mai curând ca apărători formali, decât ca autentici apărători ai drepturilor clienților lor”, **a se vedea pag.10**, dar tot documentul este relevant”.

DOCUMENT.3

Calitatea Serviciilor de Asistență Juridică Garantată de Stat: Evaluarea necesităților Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat (document accesibil la linkul:

https://cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/436/Report_Moldova_Legal_Aid_January_2013_RO_final.pdf)

Potrivit acestui document:

„Avocații, inclusiv cei care prestează servicii de asistență juridică garantată de stat, au fost criticați de-a lungul anilor pentru calitatea proastă a serviciilor prestate. Acest fapt a fost unul din motivele principale pentru inițierea reformei asistenței juridice care a culminat cu adoptarea, la 26 iulie 2007, a Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat”, **a se vedea pag 11**, dar tot documntul e relevant.

DOCUMENT.4

PROGRAMUL OSCE DE MONITORIZARE A PROCESELOR DE JUDECATĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA(raport final aprilie 2006-noiembrie 2008). Voi reda unele

constatări din acest document, dar este foarte relevant cazul stipulărilor acestui document, fiindcă practica veche și mai gravă sa repetat asupra lui Donos Tudor.

document accesibil la Linkul <https://www.osce.org/files/f/documents/a/b/70946.pdf>

Potrivit acestui document:

Pagina 42-43

Monitorii au remarcat prestația proastă a avocaților care acordă asistență juridică grantată de stat. Acești avocați, deseori, erau prezenți doar formal și nu manifestau nici o inițiativă de apărare a intereselor inculpatului. Secțiunea privind dreptul la asistență juridică din prezentul Raport Final studiază această problemă în mod detaliat. Monitorii au notat cazuri în care avocații angajați prin contract erau în mod evident nepregătiți pentru proces și citeau dosarul cauzei chiar în instanță. Au fost înregistrate chiar și cazuri în care inculpații erau mult mai activi în exercitarea apărării sale decât avocații lor angajați prin contract, înaintînd demersuri și făcînd obiecții, în timp ce avocații săi nu făceau nimic.

(...)

În cîteva cazuri, avocații apărării s-au comportat într-un mod inacceptabil, demonstrînd o lipsă de respect față de clienții săi și afectînd procesul de judecată, în general. În cazuri excepționale, avocații apărării s-au prezentat în instanță în stare de ebrietate.

Pagina 64-65

Asistența juridică trebuie să fie eficientă, întrucît Convenția Europeană are scopul de a garanta drepturi care sînt utile și efective, dar nu teoretice sau iluzorii. Cerința „utilității și eficacității” a servit drept temei pentru examinarea ulterioară de către Curtea Europeană a calității asistenței juridice acordate inculpaților. Totuși, jurisprudența Curții Europene în domeniu este restrînsă și subiectul continuă să fie dezbătut la nivel național. Cerința de asigurare a asistenței juridice nu este îndeplinită doar prin simpla prezență sau desemnarea formală a avocatului: „Desemnarea, în sine, nu asigură o asistență efectivă, pentru că avocatul desemnat pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat poate [...] să-și neglijeze obligațiile. Dacă află despre asemenea împrejurări, autoritățile trebuie fie să-l înlocuiască pe avocat, fie să-l determine să-și îndeplinească aceste obligații”. Autoritățile trebuie să ia „măsuri pozitive” pentru a se asigura că inculpatul beneficiază de o apărare eficientă și să-i acorde timpul și înlesnirile necesare pentru o asemenea apărare. Pe de altă parte, autoritățile naționale competente sînt obligate să intervină, conform articolului 6 paragraful 3 (c), doar dacă este evident că avocatul desemnat să ofere asistență juridică, nu asigură o reprezentare efectivă sau dacă acest lucru le este cunoscut în alt mod, cu suficiente dovezi.

Pagina 67

În ceea ce privește prestația avocaților apărării în instanța de judecată, după cum s-a menționat mai sus în Capitolul II secțiunea 2.4., monitorii au remarcat (atît în instanțele din Chișinău, cît și în cele din regiunea de sud-est) că, deși mulți dintre avocații apărării erau bine pregătiți pentru a-și apăra clienții, au existat multe cazuri în care avocatul apărării era fie nepregătit, fie pasiv.

Au fost observate cîteva cazuri în care avocații apărării nu cunoșteau împrejurările de bază ale cauzei; deși Legea cu privire la avocatură interzice expres avocatului să participe la proces fără a lua cunoștință în prealabil de materialele dosarului.

În prima perioadă monitorizată, după cum s-a menționat în cele două rapoarte de monitorizare precedente, monitorii au remarcat diferențe în felul în care avocații își reprezentau clienții, în dependență de faptul dacă au fost contractați de client sau desemnați din oficiu/acordau asistență juridică garantată de stat.

Aceste diferențe au fost semnalate și în a doua perioadă monitorizată, atît în Chișinău, cît și în regiunea de sud-est. De-a lungul perioadei monitorizate, avocații

apărării care activau ca avocați din oficiu/acordau asistență juridică garantată de stat tindeau să fie mai puțin activi și manifestau mai puțin interes pentru executarea propriilor obligații, decât cei contractați în mod privat. Una din cauzele diferențelor în prestația avocaților care acordă asistență juridică garantată/ din oficiu, după cum au recunoscut ei înșiși, este remunerarea joasă.

Prin urmare, toate aceste **lacune**, admise prin reguli vagi de numire a avocatului din oficiu, stabilite prin Raportului de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat și alte documente menționate supra, în perioada anilor 2003-2008, **au fost reglementate legal** de art.70 alin.(7) pct.3) CPP, redacția 2003, în deosebi prin sintagma legală, **„sau alt document ce îi confirmă împuternicirile”**, din articolul 70 alin.(7) pct.3) din CPP.

Fiindcă doar sub imperiul acestei sintagme, s-a produs practica vagă în **epoca avocatului din oficiu**, stabilită prin Raportul CNAJGS menționat supra, ce a determinat statul să o modifice.

-II-

EPOCA AVOCATULUI CARE ACORDĂ ASISTENȚĂ JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT

Începînd cu 2008, Republica Moldova a început reforma justiției.

Potrivit Legii nr.231 din 25.11.2011, **„privind aprobarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016”**, **Partea 1. CONTEXTUL ȘI FACTORII DETERMINANȚI AI REFORMEI**,

[...]

Reforma sectorului justiției a fost permanent în vizorul autorităților Republicii Moldova. Pe parcursul ultimilor ani a fost adoptat un număr mare de documente strategice în domeniu: [...] Au fost adoptate legi care au edificat noi mecanisme și instituții în sectorul justiției: **Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat**, [...], etc.

Potrivit pct.3.1 din STRATEGIA de consolidare a sistemului judecătoresc aprobată prin **HOTĂRÎREA PARLAMENTULUI Nr. 174** din 19-07-2007, Parlamentul RM a hotărît:

3.1. Realizarea unui cadru legislativ coerent

Atingerea scopului procesului de reformă depinde în mod esențial de realizarea unui cadru legislativ coerent, în sensul corelării tuturor actelor legislative din domeniul justiției ce urmează a fi adoptate sau modificate, precum și al eliminării neconcordanțelor și paralelismelor în elaborarea acestora.

Într-un final Republica Moldova, a identificat soluția corectă și a exclus în totalitate practica veche admisă în epoca avocatului din oficiu, în acest sens Parlamentul Republicii Moldova **la data 26.07.2007 a adoptat Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”**.

În preambulul legii date Parlamentul Republicii Moldova a statuat: *Avînd în vedere necesitatea protejării dreptului la un proces echitabil, stabilit de articolul 6 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, inclusiv necesitatea asigurării accesului liber și egal la asistență juridică, prin organizarea și acordarea de asistență juridică garantată de stat, prin diminuarea impedimentelor economico-financiare din realizarea accesului la justiție,*

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

De regulă, acest preambul însoțește Legea nr.198 „privind asistența juridică garantată de stat”, **ca fiind un act normativ de importanță majoră pentru societate**(art.42 alin.(2) din Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017).

Potrivit art. 37alin.(5) al Legii nr.198 din 26.07.2007„privind asistența juridică garantată de stat”, **Parlamentul a prevăzut expres: În termen de 6 luni de la data publicării, Guvernul: va prezenta Parlamentului propuneri de aducere a legislației în vigoare în conformitate cu prezenta lege.**

La data **24.04.2008** Prlamentul Republicii Moldova a adoptat **Legea nr.89 „privind modificarea și completarea unor acte legislative”** și a adus prevederile Codului de procedură penală și a Legii nr.1260 din 19 iulie 2002 cu privire la avocatură, în corespundere cu Legea nr.198 din 26.07.2007„privind asistența juridică garantată de stat”.

O modificare a CPP, efectuată prin Legea nr.89, a fost introducerea aliniatului (3) în art.67, potrivit căreia: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobândește calitatea de apărător în momentul în care **coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.***

Prin modificarea CPP, efectuată prin Legea 89 din 24.04.2008, toate prevederile legale ce conțineau sintagma **avocat din oficiu** și modul de numire a acestuia, au fost modificate cu sintagma **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat**, care este desemnat de Oficiul Teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat. **Astfel a dispărut avocatul din oficiu din Codul de procedură penală, fiind înlocuit cu avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat.**

Totoodată este foarte important că la baza adoptării alin.(3) din art.67 al CPP care a fost introdus prin **Legea nr.89 din 24.04.2008„pentru modificarea și completarea unor acte legislative”**(Publicat : 06-06-2008 în Monitorul Oficial Nr. 99-101 art. 366), a stat **Nota Informativă a Ministerului Justiției cu privire la proiectul Legii nr.89 din 24.04.2008**, potrivit căreia:

*În vederea executării pct. 6.10 din Hotărârea Guvernului nr. 113 din 3 februarie 2007 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni prioritare privind implementarea în anul 2007 a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană referitor la asigurarea accesului efectiv la justiție pentru toți cetățenii prin implementarea **Legii privind asistența juridică garantată de stat**, Ministerul Justiției a elaborat proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care prevede modificarea și completarea Codului de Procedură Civilă, **Codului de Procedură Penală**, Legii cu privire la avocatură și Legii cu privire la asistență juridică internațională în materie penală.*

Acordarea asistenței juridice garantate de stat este parte a dreptului fundamental al omului la un proces echitabil, garantat prin Articolul 6 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, și reprezintă o componentă esențială a bunei funcționări a sistemului judiciar într-un stat de drept. În termeni mai largi, orice persoană are dreptul la acces la justiție, ceea ce implică și asistența unui profesionist. În acest sens, statul urmează să întreprindă măsurile necesare în vederea asigurării unui acces practic și eficient la justiție, prin acordarea unei asistențe juridice sistematice și eficiente.

Deși **Codul de procedură penală și Codul de procedură civilă a Republicii Moldova prevăd cazurile în care prezența apărătorului în cadrul procesului penal sau civil este obligatorie, totuși un sistem coordonat și coerent al acordării unei asemenea asistențe pînă la etapa actuală nu există.** Aceste deficiențe pot fi explicate prin lipsa unor structuri instituționale, responsabile de organizarea și coordonarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat; lipsa unor cerințe exacte în privința calității asistenței juridice garantate de stat și inexistența structurilor responsabile de monitorizarea calității asistenței juridice garantate de stat; deficiențe în procedurile de selectare a avocaților pentru acordarea acestei asistențe ș.a.

Toate aspectele acestei probleme au impus necesitatea adoptării proiectului de Lege cu privire la asistența juridică garantată de stat și drept rezultat aducerea în conformitate a Codului de procedură penală, Codului de procedură civilă, Legii cu privire la avocatură și a Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală cu Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Prin urmare, modificările și completările **Codului de procedură penală** stabilesc noțiuni, cum ar fi avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, avocat de serviciu, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, oficiu teritorial, coordonatorul oficiului teritorial, etc.

Proiectul de lege conține și prevederi ce se referă la mecanismul funcțional de numire a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat în cauzele penale. Aceste modificări și completări sunt conținute de asemenea și în Codul de procedură civilă.

În ceea ce privește **Legea cu privire la avocatură**, menționăm faptul că, de asemenea, în tot textul legii, sintagma „juridică profesională” se substituie cu sintagma „juridică calificată”.

Modificările și completările operate vor sublinia, în primul rînd rolul avocatului în noul sistem de acordare a asistenței juridice garantate de stat și vor înlătura toate neconcordanțele dintre aceste două legi.

Totodată, la articolul 58, alineatul (1) al **Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală**, sintagma „apărător din oficiu” se substituie cu sintagma „avocat care acordă asistență juridică garantată de stat”.

Este de atenționat faptul, că modificările și completările propuse nu implică crearea unor norme noi, **dar se referă la ajustarea legislației naționale în vigoare, care are nemijlocită tangență cu procesul de acordare a asistenței juridice, la Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat.** Astfel, implementarea proiectului de lege nu necesită acoperire financiară.

În final, luînd în considerație cele relatate mai sus, considerăm, că adoptarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative va contribui la optimizarea sistemului asistenței juridice garantate de stat, va îmbunătăți calitatea asistenței juridice acordate și, în final, va permite statului îndeplinirea obligațiilor sale privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Proiectul în cauză a fost coordonat cu organele administrației publice centrale (Ministerul Economiei, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Finanțelor, etc.), organele judiciare (Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Apel Chișinău, judecătorii mun. Chișinău), mediul academic (Universitatea de Stat din Moldova), organizațiile neguvernamentale care activează în domeniul acordării asistenței juridice (Asociația obștească „Institutul de Reforme Penale”, Programul „DREPT” Fundația SOROS – MOLDOVA). Practic, toate instituțiile nominalizate au salutat și susținut necesitatea proiectului în cauză, expunând propunerile și obiecțiile sale, care au fost luate în considerație la momentul definitivării acestuia. Cu regret, urmează a menționa că nu a parvenit opinia Baroului Avocaților din Republica Moldova, care va avea un rol important în noul sistem de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

Proiectul a fost supus expertizei anticorupție.

Nota informativă și proiectul de lege poate fi accesată la linkul:
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:W6dyb6ZfbFwJ:old.parlament.md/download/drafts/ro/666.2008.doc+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=md>

Prin urmare, este cert constatat de Ministerul Justiției prin Nota informativă reprodusă supra, că începând cu 2008, **aplicarea art.67 alin.(3')CPP** în procesul penal **este obligatorie** întru asigurarea drepturilor fundamentale ale omului garantate de art.6 din Convenție, și acesta este și o garanție a statului, fapt pentru ce Ministerul Justiției a stțuat în nota sa astfel:

În final, luînd în considerație cele relatate mai sus, considerăm, că adoptarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative va contribui la optimizarea sistemului asistenței juridice garantate de stat, va îmbunătăți calitatea asistenței juridice acordate și, în final, va permite statului îndeplinirea obligațiilor sale privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

De alt fel, în cazul cînd în procesul penal **nu va fi aplicat art.67 alin.(3')CPP**, organul de urmărire penală sau instanța de judecată nu va **permite statului îndeplinirea obligațiilor sale privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.**

Însă Parlamentul Republicii Moldova, Guvernul, Ministerul Justiției și alte autorități, au omis să abroge sau să modifice expres sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă îputernicirile**” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003) care este căzută în desuetudine și reglementează aspecte de contradictorialitate cu reglementarea preconizată în art.67 alin.(3') CPP(redacția 2008) și LEGEA PRIVIND ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT. Și această sintagmă legală în vigoare produce ingerințe în prezumția nevinovăției și dreptul la apărare.

Or existența unor soluții legislative contradictorii(art.70 alin.(7) pct.3) CPP) care limitează/anulează alte dispoziții din lege (art.67 alin.(3') CPP) prin intermediul altor prevederi cuprinse în același act normativ conduc la încălcarea principiului securității raporturilor juridice, ca urmare a lipsei de claritate și previzibilitate a normei, principiu ce constituie o dimensiune fundamentală a statului de drept, astfel cum acesta este consacrat în mod expres prin dispozițiile art.1 alin.(3) din Constituție.

Această sintagmă legală vagă a format o practică dubioasă în **epoca avocatului din oficiu**, a fost și este „**sau un alt document care îi confirmă îputernicirile**” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003).

Chear dacă această sintagmă a fost abstractă, nu a avut un înțeles expres, fiind de natură să generalizeze imprevizibilitate a modului de apreciere a documentelor apărătorului, atunci ea a dobîndit un înțeles propriu, autonom, general acceptat de subiectele de drept din epoca avocatului din oficiu, epocă care a fost criticată și înlăturată prin Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat și art.67 alin.(3') din CPP.

Prin urmare, sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă îputernicirile**” din art.70 alin.(7) CPP, care a fost adoptată în 2003 și reglementînd **epoca avocatului din oficiu**, nu poate astăzi să reglementeze **epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, la compartimentul document ce-i confirmă îputernicirile așa cum prevede Legea asistenței juridice garantate de stat și art.67 alin.(3') CPP(redacția 2008).

Fiindcă nu putea să prevadă Parlamentul în **2003**, ce reglementări și ce actori procesuali va institui în Codul de procedură penală în **2008**.

De aceia sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7) CPP, odată cu adoptarea Legii asistenței juridice garantate de stat și a aliniatului (3') în articolul 67 din CPP în anul 2008, a căzut în desuetudine.

Însă această sintagmă legală dubioasă și neperfectă, după anul 2008 când a fost modificat procesul penal, când RM a trecut de la **epoca avocatului din oficiu la epoca avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat**, continuă în prezent să producă efecte negative asupra procesului și justiției și să producă ingerințe în drepturile fundamentale.

Ca rezultat sub imperiul acestei sintagme pe de o parte persoanele nu pot beneficia de avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, iar pe de altă parte sînt supuse abuzurilor. Această sintagmă produce ingerințe în dreptul la apărare și prezumția nevinovăției. Această sintagmă este depășită în timp de realitatea aliniatului (3') în articolul 67 din CPP din anul 2008 și Legea privind asistența juridică garantată de stat.

În opinia mea sintagma legală „**sau un alt document care îi confirmă împuternicirile**” din art.70 alin.(7)pct.3) CPP, urma în anul 2008 să fie înlocuită cu documentul numit **Decizie privind acordarea asistenței juridice calificate**, document prevăzut la art.67 alin.(3') CPP, iar potrivit art.27 din Legea asistenței juridice garantate de stat, acest document atestă drepturile și obligațiile apărătorului. În baza acestui document statul remunerează apărătorul. Or un avocat fără drepturi și obligații și neremunerat, se echivalează cu lipsa de avocat.(Judecătorii CC de nu ar avea drepturi și obligații și nu vor fi remunerați, oare vor activa?)

Necătînd la faptul că Parlamentul a omis să aducă prevederile art.70 alin.(7) CPP, cu modificările efectuate în 2008, CSJ a adotat în acest sens o Hotărîre.

Astfel, **Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010** „cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuیتului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală”, și în **pct.10** a Hotărîrei menționate a prevăzut o astfel de reglementare, alta decît cea prevăzută de **art.70 alin.(7)și (8) CPP**, stipulînd astfel:

Dacă persoana care pretinde să participe în calitate de apărător nu prezintă:

a) documentul ce confirmă apartenența ei la avocatură;

b) documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova;

c) mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile;

*d) **decizia Coordonatorului cu privire la acordarea asistenței juridice calificate sau de urgență, organul de urmărire penală sau instanța, printr-o hotărîre motivată, nu admite participarea ei la desfășurarea procesului penal în calitatea respectivă.***

Astfel prin **Hotărîrea nr.11 din 24 decembrie 2010**, Plenul CSJ a stabilit că pe lîngă documentele prezentate în conformitate art.70 alin.(7) CPP, apărătorul care acordă asistență juridică garantată de stat prezintă în mod **obligatoriu decizia privind acordarea de asistență juridică** emisă de coordonatorul OT al CNAJGS.

Această Hotărîre reglementează situația avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, mai clar ca art.70 alin.(7) CPP(redacția 2003), însă nu are putere de lege, de aceia OUP sau instanța o ignoră.

Hotărîrea accesibilă al linkul:

http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347

Alte argumente în susținerea criticii calității art.70 alin.(7) pct.3) CPP

Suplimentar consider că art.70 alin.(7) pct.3) CPP care este căzut în desuetudine, este afectat și de neconstituționalitate, fiindcă prin această lege se produce ingerință în drepturile fundamentale: prezumția nevinovăției și dreptul la apărare din următoarele considerente.

Dreptul la apărare este un drept absolut prin natura lui, și acest drept nu poate fi supus unor limitări s-au restricții, fiind garantat de art.21 și 26 din Constituție.

Asigurarea garanțiilor necesare apărării persoanei în cadrul procesului penal constiuie parte a principiului nevinovăției(art.21 din Constituție), și intră în obligația statului.

Dreptul la asistența juridică garantată de stat este o garanție necesară apărării persoanei. Acest drept derivă din principiul prezumției nevinovăției și demonstrează că Republica Moldova ca stat de drept, își realizează în mod corespunzător sarcinile și obligațiile impuse de Constituție **și nu încalcă dreptul la apărare și prezumția nevinovăției atunci când dreptul fundamental la libertate a persoanei este supus riscului de către stat.**

Dreptul la asistență juridică își găsește reflectarea în cele mai importante instrumente în domeniul drepturilor omului, inclusiv în Declarația Universală a Drepturilor Omului (10 decembrie 1948), Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (16 decembrie 1966), alte tratate.

Republica Moldova ca stat de drept își exercită puterea coercitivă prin sistemul de justiție penală, ceea ce reclamă un nivel de echitate și tratament egal.

Argumentele de bază pentru asistența juridică garantată de stat sînt relativ simple:

- statul nu poate priva pe cineva de libertate fără un proces echitabil;
- un proces echitabil nu poate fi fără asistență juridică garantată de stat atunci cînd principiile fundamentale ale justiției cer ca statul să acorde un apărător cînd acuzatul nu-l are, iar interesele justiției cer obligatoriu participarea apărătorului (art.69 alin.(1) pct.6) CPP; **art.19 alin.(1) lit.c) din Legea nr.198 din 26.07.2007, „cu privire la asistența juridică garantată de stat”**).

Constituția Republicii Moldova (art. 26 Dreptul la apărare) prevede că dreptul la apărare este garantat, iar părțile au dreptul să fie asistate în tot parcursul procesului de un avocat, ales sau numit din oficiu.

Normele constituționale privind dreptul la apărare și accesul la asistența juridică garantată de stat sunt dezvoltate prin normele procesuale. Art.17(1) (Asigurarea dreptului la apărare) din Codul de procedură penală prevede că părțile (bănuitul, învinuitul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă) au dreptul în tot cursul procesului penal să fie asistate sau, după caz, reprezentate de un apărător ales sau de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat.

În continuare urmează de identificat situația *de iure* și *de facto*, cînd statul este obligat să asigure persoanei asistența juridică garantată de stat, garantînd astfel respectarea prezumției nevinovăției în procesul penal și asigurarea dreptului la apărare.

Stuația de iure:

- art.69 alin.(1) pct.6) CPP, *Participarea apărătorului la procesul penal este obligatorie în cazul în care: 6) bănuitul, învinuitului, inculpatului i se incriminează o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă.*
- Articolul 19 alin.(1) lit.c) al Legii nr.198 din 26.07.2007, „cu privire la asistența juridică garantată de stat”, potrivit căreia: *Au dreptul la asistență juridică calificată persoanele specificate la art.6, care: c) au dreptul la asistență juridică obligatorie în temeiul art. 69 alin. (1) pct. 2)–13) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.*
- § 5 din Hotărîrea Curții Constituționale nr.16 din 19.07.2005 „privind controlul constituționalității a unor dispoziții din art.421, 453 alin.(1) și art. 455 alin.(3)

din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Curtea a statuat: „.....Standardele elaborate de către CEDO includ libertatea persoanei de a alege forma de apărare, **iar obligația de a-i asigura apărătorul revine statului, fiind exercitată doar în interesul justiției...**”.

Situația de facto:

- Dreptul fundamental la libertatea persoanei este supus riscului de către stat, în legătură cu acuzarea de comiterea unei infracțiuni, sau concurs de infracțiuni.
- Interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat.

Modalitatea de apreciere a situației că interesele justiției cer *ab initio* acordarea asistenței juridice garantate de stat, statul obligatoriu urmează să ia în considerare următorul criteriu: **gravitatea infracțiunii**.

Acest criteriu include evaluarea severității potențialei sentințe, precum ar fi privațiunea de libertate, durata ei, și alte consecințe adverse ale condamnării pentru acuzat.

În situația în care privarea de libertate este ceea ce este pus în joc (is at stake), interesele justiției cer, în principiu, reprezentarea juridică de către avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când persoana nu are apărător ales, s-au renunță la apărător.

În cauza Padalov c. Bulgariei s-a menționat că, având în vedere severitatea sentinței, pe care o risca reclamantul (în cumul pînă la 14 ani de privațiune de libertate), și complexitatea legislației aplicabile (norme privind concurs de infracțiuni și recidivă), interesele justiției cer ca reclamantul să fie asigurat cu asistență juridică gratuită pentru a beneficia de un proces echitabil.

Prin urmare, din cele relatate mai sus, este cert că statul este cel care asigură prin legi clare și concrete asigurarea acuzatului cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat în procesul penal, atunci când supune la risc dreptul fundamental-libertatea persoanei, iar persoana nu are apărător ales.

În continuare urmează de identificat legile prin care statul Republica Moldova asigură acuzatul cu apărător care acordă asistență juridică garantată de stat atunci când supune la risc **dreptul fundamental - libertatea persoanei**.

Art. 26 alin.(3) din Constituție garantează asistarea unui avocat ales s-au numit din oficiu.

Codul de procedură penală a substituit noțiunea de *avocat numit din oficiu* cu *avocat care acordă asistență juridică garantată de stat*, prin Legea nr.89 din 24.04.2008 „privind modificarea și completarea unor acte legislative”

Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat revine în procesul penal ca urmare a faptului când persoana nu are avocat ales, nu dispune de mijloace financiare pentru remunerarea serviciilor avocatului, s-au renunță la avocat fiindcă se va apăra singură.

Însă renunțarea la apărător pe motivul că acuzatul își asumă apărare de sinestătătoare în situația prevăzută art.69 alin.(1) pct.6) CPP, **nu poate fi admisă.**

De aceea statul într-o respectarea prezumției nevinovăției și dreptului la apărare, asigură cu apărător acuzatul prin prisma art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală, cu avocat care acordă asistența juridică garantată de stat.

Potrivit art. 67 alin. (3¹) din Codul de procedură penală: *Avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat dobîndește calitatea de apărător în momentul în care coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate. Decizia*

privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată.

Prin urmare statul Republica Moldova, ca stat de drept, cu adevărat asigură prin art. 67 alin. (3¹) CPP ca drepturile fundamentale garantate de art.21 și 26 din Constituție, să fie respectate în procesul penal în situația produsă de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci când supune la risc **dreptul fundamental constituțional -libertatea persoanei**, asigurând persoana cu avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, când persoana nu are apărător ales, s-au renunță la apărător.

Însă Codul de procedură penală conține un articol special ce reglementează strict admiterea, desemnarea și înlocuirea apărătorului, confirmarea calității și împuternicirilor lui. **Acesta fiind art.70 din CPP.**

Potrivit art. 70 alin.(7) CPP, Pentru confirmarea calității și împuternicirilor sale, **apărătorul** prezintă organului de urmărire penală sau instanței: 1) documentul ce confirmă apartenența lui la avocatură; 2)documentul ce confirmă că are permisiunea de a practica calitatea de apărător conform legislației Republicii Moldova; 3)**mandatul biroului de avocați sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile.**

Prin urmare, garantarea drepturilor fundamentale la apărare și prezumția nevinovăției în cadrul procesului penal se atestă și prin documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP.

De alt fel, dacă o persoană nu prezintă documentele enumerate la art. 70 alin.(7) CPP, prin prisma art.70 alin.(8) CPP, nu este admisă la procesul penal în calitate de apărător.

Art.70 alin.(8) CPP asigură prezumția nevinovăției și dreptul la apărare. Asigurând prin lege că nu orșice persoană își poate atribui rol de apărător, ci o persoană competentă în acest domeniu și nu în ultimul rînd independentă de organul de urmărire penală s-au instanță. Independența apărătorului constituie parte a principiului contradictorialității(art.24 CPP), principiu ce derivă din prezumția nevinovăției(asigurarea garanției apărării din partea avocatului independent de OUP s-au instanță).

Verificarea calității persoanei privind competența sa în domeniul apărării și independenței sale de organul de urmărire penală sau instanță, se face prin documente, așa cum este prevăzut de art.70 alin.(7) CPP.

Însă art.70 alin.(7) CPP, ca normă procesual penală specială la compartimentul admiterii apărătorului în procesul penal, nu prevede ce document prezintă ca să fie admis **avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat**, care pretinde la calitatea de apărător în procesul penal, ca să asigure drepturile persoanei acuzate garantate de art.21 și 26 din Constituție, în situația prevăzută de art.69 alin.(1) pct.6) CPP, atunci când se supune riscului libertatea individuală.

Deși art. 67 alin. (3¹) CPP, a prevăzut ca document pentru apărătorul din oficiu,- *Decizia privind acordarea asistenței juridice calificate*, și că acest document se aduce la cunoștința OUP și instanței, atunci prin prisma art. 70 alin.(7) CPP acest document **nu este obligatoriu.**

În contiunuară, în cazul când un avocat care se prezintă a fi avocat care acordă asistență juridică garantată de stat, să asigure persoanei dreptul constituțional garantat de art.26 alin.(3) din Constituție și nu prezintă documnetul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, atunci prevederile art.70 alin.(8) CPP nu sînt incidente, fiindcă aceste prevederi se extind doar asupra art.70 alin.(7) CPP.

În astfel de împrejurări în procesul penal se strecoară un avocat care nu este desemnat de Oficiul Teritorial al CNAJGS așa cum garantează art.26 alin.(3) din Constituție și prin prisma art.70 alin.(8) CPP, el nu poate fi înlăturat fiindcă el prezintă documentele prevăzute de art.70 alin.(7) CPP, iar documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP el nu-l prezintă, fiindcă nu este necesar potrivit art.70 alin.(7) CPP.

Astfel se produce violarea dreptului garantat de art.21 și art.26 din Constituție. Fiindcă acel avocat care nu a prezentat documentul prevăzut de art. 67 alin. (3¹) CPP, nu este nici **avocat ales**, nici **avocat care acordă asistență juridică garantată de stat** așa cum

formala nu este suficienta. CEDO a afirmat ca simpla desemnare a unui avocat nu este suficienta pentru a demonstra ca statul si-a indeplinit obligatiile ce-i reveneau conform Conventiei. Simpla desemnare a unui avocat nu reprezinta, prin ea insasi, asigurarea unei asistente judiciare efective (de exemplu Daud v. Portugal, 1988 sau Artico vs, Italy, 1980).

Interesul justitiei' este stabilit pe baza a trei criterii: gravitatea faptei; complexitatea cauzei (inclusiv a problemei de drept sau a probatoriului); posibilitatea inculpatului de a-si face singur apararea (Quaranta vs. Switzerland, 1991).

Intotdeauna cand exista riscul unei pedepse privative de libertate, se considera a fi in interesul justitiei ca partea sa beneficieze de asistenta judiciara gratuita (Benham v UK, 1996).

Pentru claritate voi raporta Curții Constituționale metoda cum s-a atentat la drepturile fundamentale lui Donos Tudor, prin prisma art.70 alin.(7) pct.3) CPP, care este căzut în desuetudine:

Instanțele de judecată l-au condamnat pe Donos Tudor pentru comiterea unor infracțiuni prevăzute de art. 328 alin.(2) lit.a);b), art. 309/1 alin.(1), art.327 alin.(1), art.349 alin.(1), art.303 alin.(2) din Codul penal.

La baza condamnării, a stat o învinuire înaintată de procuror în lipsa apărătorului, dar semnată post-factum de un avocat neînputernicit fără drepturi și obligații procesuale, pe nume Vasile Țibîrnă, care a apărut în procesul penal în circumstanțe neclare, poate și la inițiativa procurorului care l-a pus sub învinuire pe Donos Tudor, fiindcă după spusele procurorului acest avocat Vasile Țibîrnă a fost desemnat de Oficiul Teritorial Bălți al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat(*în continuare OT Bălți al CNAJGS*).

Acest avocat Vasile Țibîrnă, intrînd în procesul de apărare, nu a prezentat nici un document ce ar demonstra că este avocat și că a fost desemnat de OT Bălți al CNAJGS, cu excepția unui mandat al biroului de avocat de tip vechi, completat după regulile vechi, și un alt mandat de avocat cu semne de falsificare.

Verificarea actelor ce confirmă împuternicirile apărătorului în procesul penal îi revine procurorului nu bănuitului s-au învinuitului, așa prevede art. 70 alin.(8) CPP, iar calitatea de apărător în procesul penal începe din momentul cînd coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat emite decizie privind acordarea asistenței juridice calificate, decizia privind acordarea asistenței juridice calificate se aduce la cunoștință, după caz, solicitantului, organului de urmărire penală sau instanței de judecată, așa prevede art. 67 alin(3') CPP.

Faptul că avocatul Țibîrnă nu a fost numit de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS, s-a aflat la data de 15 aprilie 2019 prin certificatul semnat de Coordonatorul OT Bălți al CNAJGS care a informat că nu l-a desemnat pe Vasile Țibîrnă ca să-i apere interesele lui Donos Tudor, și nici procurorul nu a solicitat către OT Bălți al CNAJGS desemnarea vre-o unui avocat.

Nu sa cunoscut despre această abatere de la lege, fiindcă a fost tăinuită intenționat în procesul de fabricare a dosarului, fiind dusă în eroare și instanța de judecată care la condamnat pe Donos Tudor în baza acuzației înaintate în lipsa apărătorului.

Statul prin art.70 alin.(7)pct.3) CPP, în deosebi prin sintagma legală „ **sau alt document ce-i confirmă împuternicirile**”, nu asigură în nici un mod dreptul la apărare garantat de Constituție, în cazuri obligatorii când asistența juridică este asigurată de avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat.

Această sintagmă este atât de imprecisă, încât acceptă orșice document indiferent cine-l emite, indiferent ce formă are, poate fi orșice înscris,ordonanță, cerere, încheiere, proces verbal, etc., fiindcă sintagma legală „ **sau alt document ce-i confirmă împuternicirile**”, nu impune ca documentul să fie prevăzut de lege. **Adică procesul penal la compartimentul dat prin sintagma dată se înfăptuește potrivit unei practice, obiceiuri s-au chear cutumă, ceia ce e neconstituțional, or legea trebuie să fie clară ca principiu constituțional într-un stat de drept.** Iar cum am menționat mai sus, practica promovată de această sintagmă legală, a fost foarte vagă, fapt stabilit prin Raportul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, ceia ce a determinat statul să adopte Legea privind asistența juridică garantată de stat. Hotărîrea irevocabilă bazată pe această sintagmă urmează să fie revizuită.

Pentru a fi respectată sintagma legală „ **sau alt document ce-i confirmă împuternicirile**”, este necesar ca persoana să prezinte un înscris ca să fie perceput document, ceia ce produce ingerințe grave în dreptul la apărare, în cazul când asistența juridică este obligatorie, iar acuzatul nu are avocat ales. Legea privind asistența juridică garantată de stat și art.67 alin.(3) CPP, prevede concret documentul în cazul avocatului care acordă asistență juridică garantată de stat, iar această sintagmă pur și simplu e contradictorie standartelor legale moderne și legii supreme.

În astfel de împrejurări art.70 alin.(7)pct.3) CPP(redacția 2003), a pătruns în reglementarea art.74 alin.(1) lit.e) **al Legii nr.100 din 22.12.2017,„cu privire la actele normative”**, *Acțiunea actului normativ încetează dacă: e) actul a devenit desuet.*

Principii generale în ceia ce privește caracterul desuet al legii, raportate la cazul din speță

În jurisprudența sa Curtea Constituțională a statuat: *În ce privește caracterul desuet al legii, de principiu, Curtea poate verifica constituționalitatea unei legi dacă se poate afirma că aceasta produce efecte în general, adică dacă nu a căzut în desuetudine. Căderea în desuetudine a unei legi presupune, pe de o parte, lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia, iar pe de altă parte, existența unei practici opuse în cadrul comunității. Curtea a considerat că analiza caracterului desuet al legii trebuie făcută la etapa admisibilității. În practica sa, Curtea a verificat mai întâi dacă textul legislativ contestat în fața sa este în vigoare, pentru ca apoi să-i stabilească, dacă mai este nevoie, conformitatea cu Constituția (HCC nr.17 din 04.06.2018, § 22, 29; DCC nr. 31 din 19.03.2020, § 20; DCC nr. 10 din 03.02.2020, § 25, 28).*

Potrivit jurisprudenței în cauză se deduc două principii ce presupun căderea legii în desuetudine:

1. *Lipsa utilizării îndelungate și continuate a acesteia;*
2. *Existența unei practici opuse în cadrul comunității*

Potrivit acestor principii, mandatul biroului de avocați din art.70 alin.(7) pct.3) CPP(redacția 2003) nu mai este utilizat începînd cu 2010 când a fost modificată Legea cu privire la avocatură și a fost adoptată Hotărîrea Guvernului cu privire la formularul

mandatului de avocat. Prin modificarea legii s-a instituit o practică nouă, fiind substituit mandatul biroului de avocați cu mandatul avocatului.

Totoodată, sintagma legală „sau alt document ce confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, ca practică veche și vacă nu mai este utilizată, fiindcă există legea privind asistența juridică garantată de stat care e diferită acestei sintagme neclare și neconcrete.

Teoria desuetudinii reprezintă o punere în operă a ideii potrivit căreia dreptul trebuie să evolueze odată cu schimbarea realităților sociale. De fapt, valorile prezente ale comunității sunt cele care influențează aplicabilitatea legilor vechi. Așadar, legile căzute în desuetudine nu mai beneficiază de autoritatea conferită inițial de către legislativ, din cauza eșecului lor de a reflecta realitatea socială. [...] (HCC nr.17 din 04.06.2018, § 23).

Or odată ce în cadrul reformei justiției statul a adoptat în 2007 Legea privind asistența juridică garantată de stat, atunci prevederile art.70 alin.(7) pct.3) CPP (redacția 2003), nu au evoluat odată cu schimbarea mecanismului de apărare, fapt ce presupune rezonabil desuetudinea sa. Ba mai mult că produce și ingerințe în drepturi fundamentale, atragând efecte neconstituționale.

La acest compartiment este relevantă jurisprudența CEDO în cauza, Soering v. Regatul Unit, 7 iulie 1989 Curtea Europeană a amintit, la § 102 al hotărârii, că Convenția este un instrument viu care trebuie interpretat în lumina condițiilor de viață ale prezentului[...].

CONCLUZIA SESIZĂRII

„Mandatul biroului de avocați” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, - Scopul legal inițial al acestei expresii legale, a fost să asigure dreptul la apărare a acuzatului de către avocatul contractat, s-au avocatul din oficiu. Avocatul din oficiu a existat în procsul penal din 2003-2008, fiind exclus și înlocuit din 2008 cu avocatul care acordă asistență juridică garantată de stat. Această sintagmă care a reglamntat documentul numit **mandatul biroului de avocați** în procesul penal nu a evoluat odată cu schimbările procesual penale, când statul a consacrat dreptul la asitență juridică garantată de stat o garanție necesară apărării, principiu ce derivă din prezumția nevinovăției. Această expresie legală este căzută în desuetudine fiindcă prin documentul numit mandatul biroului de avocați se produce ingerințe în dreptul la apărare și prezumția nevinovăției în situația când asistența juridică garantată de stat este obligatorie iar acuzat nu are apărător ales s-au mijloace financiare de a contracta un apărător. Mandatul biroului de avocați nu este document aprobat prin Hotărârie de Guvern așa cum cere legea.

„Sau un alt document ce îi confirmă împuternicirile” din art.70 alin.(7) pct.3) CPP, - scopul legal acestei sintagme așa și nu poate fi stabilit. Posibil această sintagmă nu și-a produs nici odată efectul legal. Dar cert este că sub imperiul acestei sintagme s-a produs o practică vagă stabilită de organele competente. Această sintagmă a promovat obiceiuri, reguli, tradiții, etc., de numire a avocatului din oficiu în perioada 2003-2008, și toate vagi. Regulile vechi au fost cercetate de organul compentent, fiind adoptat raportul în acest sens asupra căria m-am referit mai sus. Intr-o ordine de idei, fiindcă această sintagmă a fost utilizată pînă-n anul 2008 când a existat avocatul din oficiu, atunci cu dispariția avocatului din oficu ea nu mai este utilizată, fiind căzută în desuetudiene. În altă ordine de idei, fiindcă sub imperiul acestei sintagme s-au violat drepturile omului la apărare, atunci ea din start a fost neconstituțională. Însă este cert că în zilele actuale hotărîrea irevocabilă se beazează pe această sintagmă, fiind aplicată în 2019, și prin această sintagmă s-a produs ingerința în dreptul constituțional la apărare și prezumția nevinovăției. Această sintagmă este căzută în desuetudine și neconstituțională.

F. Lista documentelor relevante

1. Încheierea judecătorului de instrucție prin care s-a refuzat ridicarea excepției de neconstituționalitate.
2. Încheierea adoptată în ordinea art.313 CPP
3. Informația OT Bălți al CNAJGS din 15.04.2019.
4. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
5. Foto-copie mandat al biroului de avocați:
6. Raportul de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, adoptat de Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, accesibil la Linkul:
Raportul_de_activitate_al_CNAJ_2008_1_(1)
7. HOTĂRÎREA PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE A REPUBLICII MOLDOVA Cu privire la practica aplicării legislației pentru asigurarea dreptului la apărare al bănuitului, învinuitului, inculpatului și condamnatului în procedură penală nr.11 din 24.12.2010, accesibilă la linkul:
http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=347
8. NOTA INFORMATIVĂ a Ministerului Justiției la proiectul Legii cu privire la actele normative, Capitolul XVIII pct.50, accesibilă la linkul:
http://www.justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordona_re/2015/august/2015.08.19_NOTA_L_acte_norm_avizare_.pdf.

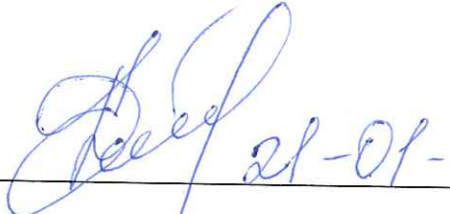
G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sînt exacte.

Autorul sesizării

DONOS Elena

Mun. Chișinău

_____ 21-01- 2022